

**NAŠI
FURIANTI**
•
**Ladislav
Stroupežnický**

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Naši furianti

Obraz života v české vesnici
o čtyřech dějstvích

Ladislav Stroupežnický

Znění tohoto textu vychází z díla [Naši furianti](#) tak, jak bylo vydáno Státním nakladatelstvím v Praze v roce 1948. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Ladislav Stroupežnický: Naši furianti), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 4. 2. 2022.

OBSAH

OSOBY.....	6
JEDNÁNÍ PRVNÍ	8
Výstup 1	8
Výstup 2	14
Výstup 3	17
Výstup 4	20
Výstup 5	27
Výstup 6	30
Výstup 7	32
JEDNÁNÍ DRUHÉ.....	36
Výstup 1	36
Výstup 2	43
Výstup 3	52
JEDNÁNÍ TŘETÍ.....	65
Výstup 1	65
Výstup 2	68
Výstup 3	70
Výstup 4	74
Výstup 5	74
Výstup 6	75
Výstup 7	81
Výstup 8	86
Výstup 9	91
JEDNÁNÍ ČTVRTÉ.....	92
Výstup 1	92
Výstup 2	95
Výstup 3	96
Výstup 4	99
Výstup 5	104
Výstup 6	106

OSOBY

FILIP DUBSKÝ, sedlák a starosta obce honické

MARIE DUBSKÁ, jeho žena

VÁCLAV, jejich syn

PETR DUBSKÝ, Filipův otec, výměnkář

JAKUB BUŠEK, sedlák a první radní v Honicích

FRANTIŠKA BUŠKOVÁ, jeho žena

VERUNKA, jejich dcera

MARTIN, jejich syn, 14 let starý

MATĚJ ŠUMBAL, sedlák a obecní výbor

MARIE, jeho žena

PAVEL KOŽENÝ, sedlák a obecní výbor

KAŠPAR ŠMEJKAL, sedlák a obecní výbor

VALENTIN BLÁHA, vysloužilý voják

JOSEF HABRŠPERK, švec

FRANTIŠEK FIALA, krejčí

TEREZKA, jeho žena

Jejich děti:

KRYSTÝNA, 17letá

MATĚJ, 15letý

PEPIČKA, 18letá

JOSÍFEK, 11letý

MANČA, 9letá

FRANTIŠEK, 7letý

FILÍPEK, 5letý

OBECNÍ KOVÁŘ

KAREL KUDRLIČKA, učitel v Radoticích a písař obce honické

MAREK EHRMANN, majitel hospody v Honicích

ROZÁRKA, jeho žena

TOBIÁŠ NEDOCHODIL, MARKÝTKA, jeho sestra, cestující obchodníci dřevěným nádobím od Domažlic
ZÁVODČÍ ČETNÍKŮ, z městečka Rotic
VOJTA, čeledín na živnosti Dubského
PRVNÍ MUZIKANT

Čtyři muzikanti, ženy, děti, čeled', chasníci, sousedé.

Děj roku 1869 ve vesnici Honicích v jižních Čechách.

Dějství I. a IV. hraje se na návsi v Honicích; II. v hospodě a III. ve svět-nici u starosty Dubského.

JEDNÁNÍ PRVNÍ

Náves v Honicích; celá hloubka jeviště. V pozadí do podkovy selské statky a chalupy; střechy doškové, štíty dřevěné do návsi. V čele chalup po dvou oknech, před nimi zahrádky. V pozadí nalevo domek pěkně obílený s červenou taškovou střechou a věncem, odznakem hospody. V pozadí louže, u ní několik topolů. Na louži plavou husy a kachny. V pozadí napravo o samotě kaplička s dveřmi a dvěma schody do hlediště a s vížkou, v níž je zvonek. Vůkol čtyři lípy. V nejkrajnějším popředí nalevo obecní kovárna s přístřeškem ke kování koní. V popředí napravo chalupa ševce Habršperka; na chalupě tabulka s nápisem:

„Země: Čechy

Kraj: Písek

Okres: Mirovice

Obec: Honice“

Pod touto tabulkou jiná s nápisem švabachem: „Zde se každé žebrání a fedrování zapovídá.“ Pod touto tabulkou dvě ruce; jedna s nápisem „Cesta do Písku“. Druhá s nápisem „Cesta do Radotic“.

Výstup 1

Chýlí se za letního dne k večeru. – V pozadí hrají špačka děti, oděné v šat plátěný – jsou bosy. Napravo u Habršperkovy chalupy hrají tři kluci o fazole do jamky. Před jednou chalupou v pozadí sedí KOŽENÝ na babce a naklepává kladívkem kosu. V kovárně občas buší kladiva o kovadlinu a rohatinu. Rozvojem aktu vyjde KOVÁŘ z kovárny a kouří z krátké dýmky; rozhlédne se vždy vůkol a vrátí se zas do kovár-

ny. V pozadí návsí stojí vůz krytý plachtou. Vedle vozu MARKÝTKA a TOBIÁŠ NEDOCHODIL. Oba prodávají dřevěné nádoby, mísy, různé truhlice, slaňky, krouhadla na zelí, měchačky, ošatky, opálky, dětské hračky, píšťaly, hlavně ale dřevěnky. DUBSKÁ, ŠUMBALKA a jiné sousedky kupují. Houf dětí očumuje kol. Matky kupují jim píšťalky a hračky – kluci pískají a skotačí v pozadí, pobíhajíce v nových dřevěnkách. – V popředí HABRŠPERK, vyjde ze své chalupy a stírá si pot z čela. Proti němu přichází z jiné strany BLÁHA. Oba kouří z krátkých dýmek.

BLÁHA: Dej pámbu dobrej večer, Josefe!

HABRŠPERK: Dejž to pámbu, Valentýnku!

BLÁHA: No, co děláš, kamaráde?

HABRŠPERK: Ale prosím tě (*stírá si pot z čela*) – den před poutí – to víš, bude muzika, a to má švec vždycky pilno. Vyšel jsem se drobet ochladit. (*Ohlédne se a spatří Markýtkin vůz.*) I, koukej, Valentýnku, přijeli od Domažlic buláci s dřevěným nádobím.

BLÁHA (*vesele*): Ale, vždyť je to ta hezká Markýtko, co tu byla loni o pouti. (*Volá.*) I to jsou k nám hosti, panno Markýtko!

MARKÝTKA (*jde do popředí a pozdravuje BLÁHU i HABRŠPERKA, mluví domažlickým nářečím*): Šťastnej dobrej večer, sousedi!

HABRŠPERK, BLÁHA: I dejž to pámbu, panno Markýtko!

HABRŠPERK (*žertovně*): I čechmanta, panno Markýtko, vy jste letos ještě hezčí, než jste byla loni. Tváře máte jako maliny. (*Chce ji obejmout.*)

MARKÝTKA (*odstrčí jej rázně loktem*): Hýč! Ty maleny pro vás nerostly! (*Odskočí.*)

BLÁHA (*přiskočí k ní z druhé strany a chce ji obejmout*): Ale pro mě, vidíte, panno Markýtko!

MARKÝTKA (*odstrčí BLÁHU*): Ale dite! Pro vás, strejko, teky ne. (*Podepře si ruce o boky a stojí mezi nimi.*) I koukejme na to, jak jsou v týhle vsi mužský mlsní.

BLÁHA: Inu, prosím vás, nedivte se nám – tuhle můj kamarád je vdovec a já starý mládenec. (*Opravdově.*) No, ale, já myslím, panno Markýtko, že se na nás nehněvate.

HABRŠPERK: To já taky doufám.

MARKÝTKA (*bodře a srdečně, podávajíc jim ruce*): No, to bych bula pěkný divče, abych se hned pro každý špás hněvala. Já mám veselost ráda, ale proto nejsem žádná špatná holka!

BLÁHA: Nu, a jářku, panno Markýtko, kdepak budete přes noc?

MARKÝTKA: Bratr bude spát s naší kobyrou v maštali v hospodě a já budu spát hyndle u kapličky v našem voze pod plachtou... (*Ohlédne se k vozu.*) Ale pro pána krále, já se tu dám do řeči a bratr má u vozu plno lidí! Nehněvejte se, já musím mu pomoci. (*Odběhne k vozu.*)

BLÁHA: Je to holka, co?

HABRŠPERK: Jak angrešt. – No, ale jářku, poslouchej, Valentýnku, jestlipak ti přeci dají sedláci to ponocenství?

BLÁHA: Inu víš, já si tuhle napsal žádost k výboru. *(Ukazuje papír, který měl v kapse.)* A poněvadž se o to nikdo víc neuchází než já, tak myslím, že mi to dají. Ale, víš, držím to v tajnosti, aby mi to nikdo neказil. Mně by bylo těch 130 zlatých ročně dobrých. Náš starosta Dubský, ten mi dá jistě hlas – s tím jsem mluvil a Dubská mi to taky slíbila. Ona mi přeje, protože jsem byl vojákem jako její nebožtík syn Josef. – Člověk tak u nich poděkuje...

HABRŠPERK: Že je ti Dubská dobrá, to je, brachu, něco – to víš, ta vládne obcí jako nějaký monarcha. V obecním výboru má první slovo. *(Starostlivě.)* Ale jak to bude s Buškem?

BLÁHA: No víš, Bušek mne rád nemá. Ale Václav Dubských si vezme Verunku Buškojc – a to jistě Dubský přemluví Buška, aby mi dal taky hlas –

HABRŠPERK: No, nevím, nevím, ten tě má rád jako hřebík v oku. Když jsi tenkrát vypravoval v kovárně o těch šífech v Triestu na moři, co je ženou parou –

BLÁHA: Já vím. Tenkrát mi Bušek řekl, že prý balamutím sedláky. To prej by, když se vařejí v hrnci brambory, mohli taky tou parou šífy hnát. – Prál.

HABRŠPERK: A tys mu na to přede všema řekl, že je nevzdělanej člověk, a od tý doby má na tebe zkřesáno.

BLÁHA: A jak! Ale poslyš! Onehdy jsem šel se Šumbalem do Písku na jarmark. Cestou jsem mu řekl, že si o to ponocenství zadám, a on mi slíbil, že mi dá hlas.

HABRŠPERK: Nu, to je tuze dobře.

BLÁHA: Večer jsme byli v hospodě „na štychu“. Nu a víš, jaký je Šumbal karbaník.

HABRŠPERK: Košili by z těla prohrál v největším mrazu.

BLÁHA: Nutil mne do hry – já nehraju – to víš, ale já mu to nechtěl odříct... Ale mrzelo mě to – seděl tam taky šenkýř Marek a krejčí Fiala. Já vyhrál pět zlatejch. Ale vtom přišli sedláci z Malčic, dali se s ním do ferbla, a on prohrál 120 zlatejch, který stržil za krávu. Cestou domů mi řekl, že to muší před ženou zapřít. „Inu,“ prál, „řeknu ženě, že se Buškovi nedostávalo na ten pár koní, co koupil, a že jsem mu těch 120 zlatejch půjčil.“ Ale Bušková že o tom nesmí vědět.

HABRŠPERK: Já rozumím. Ale jestli se to Šumbalka dozví, pomoz mu pámbu. Ta mu stáhne kůži přes hlavu. To víš, ta je na něj kat! No a což ostatní vejboři – Šmejkal a Kožený?

BLÁHA: Ti se budou řídit podle Dubskýho a Buška. Vždyť přeci víš, že jsou to nevzdělanci.

HABRŠPERK: Ale prosím tě – nevzdělanci jsou všichni naši sedláci dohromady! Plátěná vrchnost! Jaktěživ žádnej nepřišel dál než do Strakonice na jarmark koupit kobyly.

BLÁHA: To je má řeč! Jediný vzdělaní lidé v naší vsi jsme my dva – ty a já - protože –

OBA NAJEDNOU: Protože jsme byli ve světě.

OBA NAJEDNOU: To je to.

HABRŠPERK: Příkladně já jsem se vyučil svému řemeslu v Písku; byl jsem na přeučenu ve Vídni a potom jsem se pustil do Grázu a do Triestu, poněvadž jsem byl vždycky žádostiv vidět moře a šífy; víš, ty, co je ženou parou...

BLÁHA (*hodí nedbale rukou*): Já vím.

HABRŠPERK: Potom jsem dělal v Inšpruku, to je tam dole v Tylořích, víš tam, co je vůkol samá skála.

BLÁHA (*hodí nedbale rukou*): Já vím – já tam ležel s regementem.

HABRŠPERK: A potom jsem dělal dvě léta v Praze. Jó, holečku, to je nějakýho světa.

BLÁHA: Ale proto jsi taky vzdělanej člověk. – No a mě odvedli k píseckýmu regementu. Potom jsem byl v Peštu, ve Vídni, v Inšpruku a roku padesátého devátého, když náš císař pán šel na sardýnskýho krále, byl jsem v Netalii třikrát v ohni. – To je, holečku, taky kus světa.

HABRŠPERK: A proto jsi taky vzdělanej člověk.

BLÁHA: Jampak ne – jako ty. A když tak my dva začneme řeč o světě s panem farářem z Radotic – to sedláci koukají.

HABRŠPERK: No, víš, on taky kouká někdy sám pan farář – a je to přeci člověk učenej.

BLÁHA (*pohrdavě*): Učenej – učenej. Ale co je mu to platný? Mezi učeným a vzdělaným člověkem máš – rozumíš – tenhle rozdíl: učenej člověk to má všechno z kněh a z mapy, ale my tam všude byli a všechno jsme to viděli.

HABRŠPERK: Ale to je to! (*Ohlédne se napravo.*) Koukej, tamhle jde Václav s Verunkou. – Poslouchej, dej mi nacpat, došel mi tabák.

BLÁHA mu dá měchuřinu. HABRŠPERK si nacpává. Oba odstoupí, posadí se na lávku před Habršperkovu chalupu, kouří a povídají si.

Výstup 2

*VÁCLAV, VERUNKA z pravé strany. PŘEDEŠLÍ.
VÁCLAV nese kosu. VERUNKA nese hrábě.*

VÁCLAV: Víš, Verunko, já letos časně z jara vybral v Dubině hnízdo drozdů a jednoho samečka jsem pro tebe naučil hvízdát písničku.

VERUNKA (*radostně a rychle*): Drozda? Pro mě? – Písničku? Ale jdi! A jakou?

VÁCLAV (*teskně*): Inu, víš, nu – tu zamilovanou písničku mého nebožtíka bratra Josefa, co pad v bitvě u Náchoda – víš tu „V kvetoucím věku svojí mladosti...“.

VERUNKA (*zpívá*):
V kvetoucím věku svojí mladosti
zbaven všechněch svobod

i vší radosti –
neb stav vojanský
ten na mě čekal...

(Vřele a srdečně.) Vidíš, Václave, když slyším tuhle písničku, jako bych viděla před sebou tvýho nebožtíka bratra Josefa, když tu byl v uniformě na felabu. A když potom přišlo od ouřadu, že v tej vojně pad, tak jsem měla hroznou lítost.

VÁCLAV *(smutně)*: Inu, milá Verunko, když my si u nás doma na to vzpomeneme...

VERUNKA: Nu ale, Václave, tys udělal bratrovi krásnou památku. Založil jsi z jeho podílu při radotickém záduší fundací na dvě mše do roka, na den jeho narození a na den bitvy u Náchoda, a potom jsi dal postavit krásnej, kamennej kříž na rozcestí u našich polí. A když tak člověk čte ten nápis na kříži *(ukazuje prstem)*: „Na památku Josefa Dubskýho, který padl v roku šedesátým šestým v bitvě u Náchoda, postavil jeho bratr Václav Dubský. – Pomodlete se za jeho duši.“ – když to tak člověk čte, to si hned pomyslí: Inu, tenhle Václav je jistě nákej dobrej člověk... No a potom tenkrát, víš, když radotickéj pan farář ten kříž světil a držel tu řeč o tvé lásce bratrské, tenkrát jsem tak usedavě plakala a řekla jsem si: Tenhle Václav má dobrý srdce, toho bych chtěla jednou za muže.

VÁCLAV *(srdečně)*: A vidíš, Verunko, já tě tenkrát viděl plakat a taky jsem si hned pomyslíl, že máš dobrý srdce! A od tý doby mi kolikrát napadlo: až se budeš chtít jednou oženit, jinou si nebudeš namlouvat než Verunku.

VERUNKA (*radostně*): No a vidíš, dočkali jsme se toho. (*Spěšně, a tím se prozradí.*) Naši staří nemají nic proti tomu.

VÁCLAV (*rychle a žertem*): A jakpak ty to víš?

VERUNKA (*rozpačitě*): Já už s naší pajmámou o tom mluvila.

VÁCLAV: A jdi! – Ale, abych ti pravdu řek – já už s naší pajmámou taky.

VERUNKA: Ty taky?

VÁCLAV (*vezme Verunku za ruce radostně*): I bodejt'. A poněvadž máme oba pěkný živobyť, budeme spolu šťastni. (*Šetrně.*) Nu a víš, Verunko – nadělí-li nám pámbíček (*poněkud rozpačitě*), víš – taky ještě tak něco maličkýho...

VERUNKA (*ostýchavě klopí oči, ale přece srdečně*): No víš – Václave – to já myslím – že nám pámbu jistě nadělí –

VÁCLAV (*radostně a srdečně*): I moje zlatá, zlatá Verunko, to bysme měli za živa na zemi nebe –

VERUNKA: Ale teď, Václave, s pánembohem, musím domu. Tu máš svou kazajku. Dobrou noc...!

VÁCLAV (*srdečně*): Dobrou noc, má zlatá Verunko, dobrou noc... (*Tiskne jí ruce.*)

VERUNKA odběhne do statku v pozadí nalevo.

VÁCLAV (*srdečně a prostě, ale jadrně*): Já mám tu holku rád, že bych pro ni do ohně skočil! (*Odchází k BLÁHOVI a HABRŠPERKOVI.*)

Výstup 3

HABRŠPERK a BLÁHA na lávce. V pozadí MARKÝTKA a TOBIÁŠ. V hovoru s nimi ŠUMBALKA, DUBSKÁ a houf jiných žen, které kupují dřevěné nádoby... BUŠEK a DUBSKÝ přicházejí z pravé strany. EHRMANN objeví se u kovářny a mluví s KOVÁŘEM.

BUŠEK (*ukazuje za VÁCLAVEM a VERUNKOU*): No, jářku, Filipe, sluší jim to, co?

DUBSKÝ: Tuze pěkně.

BUŠEK: No, já si myslím, že si hnedle plácnem a řeknem, dej pámbu štěstí.

DUBSKÝ: To já myslím taky, ale – (*Rozpačitě.*) Vidíš, Jakube, já nevím, jak bych ti to řekl – neměj mi to za zlý, ale jedno mě na tebe vždycky mordsky dopaluje.

BUŠEK: No tak co?

DUBSKÝ: No, nehněvej se, ale to tvé pytlačení! Zase prej jsi koupil novou flintu, kterou ti dohodil Žid Marek.

BUŠEK (*rozmrzen*): Ale, prosím tě, Filipe, jakýpak pytlačení? Já mám svý grunty u panskýho lesa, a když se ta panská potvora zaječí celej rok na nich pase a já si někdy k podzimku na ni počkám a zastřelím ji – jakýpak je to hřích?

DUBSKÝ: Inu hřích – jakýpak hřích, zabít panskýho zajíce! Ale panští fořti na tebe žalovali u žandarmerie a četníci dávají pořád pozor, každou chvíli jsou tu z čista jasna. A kdyby tě jednou dopadli a měli na to svědka... No, tys přeci prvním radním v obci – –

BUŠEK (*hodí rukou*): I, bodejt', já jsem tak hloupej...

DUBSKÝ: Inu, Jakube, všeho do času – Nu a tak, moc-li bys dal Verunce...?

BUŠEK: Napřed řekni ty, co dáš Václavovi. (*Spatří EHRMANN.*) Hej, jářku, Marku, pojďte sem – smlouváme se tu o Verunku a Václava – –

EHRMANN (*přistoupí úlisně*): Pámbu dej dobrý večer...

DUBSKÝ: No víš, já mám v naší vesnici dva grunty; popustím Václavovi ten větší a na menším budu do smrti hospodařit a dám z něj svému pantátovi Petrovi vejminěk. – A moc-li bys dal ty Verunce přínosu?

BUŠEK: Já mám pro ni v píseckej záložně sedum tisíc zlatejch. (*K EHRMANNOVI.*) To je přeci pěkněj peníz, co?

EHRMANN: Pámbůh ví, to je tuze pěkný peníz.

DUBSKÝ (*k EHRMANNOVI*): No ale na takový dva grunty, na kterejch není v knihách ani groše dluhu – to není tak moc.

EHRMANN (*obojetně, krče rameny*): Inu, ovšem, na takový dva grunty – –

DUBSKÝ: No – Jakube – na osum bys nešel?

BUŠEK: To nemůžu. Na mou duši ne! Víš, že mám ještě kluka, to bych ho o tisíc zlatejch okrad.

DUBSKÝ (*váhavé a jako zklamán*): No, já si to tak představoval na těch osum tisíc. – No ale víš co – přidej ten pár koní, co jsi koupil onehdy o píseckým jarmarce – – (*Podává mu ruku.*)

BUŠEK (*vzdorovitě*): A vidíš, Filipe, to neudělám! (*KEHRMANNOVI.*)
To jistě, Marku, uznáte, že udělat nemůžu.

EHRMANN (*obojetně a potutelně*): Inu, to ovšem pantáta nemůže.

DUBSKÝ (*dosti ostře*): Cože, Marku? Ten pár koní že by nemohl přidat?

EHRMANN (*k DUBSKÉMU obojetně, krče rameny*): Inu, pantáto, moh by, kdyby chtěl.

BUŠEK (*vzdorovitě*): A vidíš, to já zrovna neudělám.

DUBSKÝ. A vidíš, to já taky ne...!

Mezi touto poslední řečí odejdou všichni tři ke kovárně, kde se dají do řeči s KOVÁŘEM a usadí se pod přístřeškem. – BLÁHA a HABRŠPERK sedí před chalupou, a hovoříce, kouří z dýmek. HABRŠPERK leští pár vysokých bot, které jsou naraženy na deskách.

Výstup 4

FIALOVÁ, KRYSTÝNA, za ní ostatních šest DĚTÍ seřaděno tak, že za Krystýnou, která je nejstarší, stojí ostatní dle výšky v tom pořadu, že je nejmenší dítě FILÍPEK poslední. – PŘEDEŠLÍ.

FIALOVÁ (*přísně k DĚTEM*): Já sem přivedu (*ukáže ke kovárně*) tamhle vašeho kmotříčka Buška s pantátou Dubským a dám jim žádost, aby udělali vašeho tatíka ponocným, a vy jim oboum pěkně políbíte ruce. Rozumíte?

KRYSTÝNA a VŠECKY DĚTI: Rozumíme, pajmámo!

FIALOVÁ (*ostře*): Ale to vám, děti, povídám, až řeknu: Nám se vede zle, zle, máme hroznou bídu, tak začnete všechny plakat. A který nebude, tomu doma nabouchám do zad. Rozumíte?

KRYSTÝNA a DĚTI: I rozumíme, pajmámo, rozumíme!

FIALOVÁ jde ke kovárně a osloví BUŠKA a DUBSKÉHO, s nimiž mluví.

FILÍPEK (*pětiletý, drzé dítě – ke KRYSTÝNĚ*): Já budu plakat jako to naše telátko, když ho odstavili od kravičky.

HABRŠPERK a BLÁHA neslyšeli hovor FIALČIN s dětmi, povšimnou si nyní DĚTÍ a jdou k nim.

HABRŠPERK (*k DĚTEM*): No, no, copak jste se tak přihnali? – Jářku, Krystýnko, když jsem šel dnes ráno okolo vaší chalupy, slyšel jsem tě zpívat.

KRYSTÝNA (*přihlouplé děvče, živě*): Jó, hejtež, já mám novou písničku. Já se ji vydlužila a opsala jsem si ji. Víte, tu, co začíná (*zpívá hloupě a falešně a dává si oběma rukama nemotorně takt*):

Na hranicích města německého
stojí tam na skále skvostný hrad,
tam, kde srdce reka v těle věje,
v něm přebýval Fridolín hrabě.

(Když dozpívá, otře si rukávem nos.)

HABRŠPERK (*k BLÁHOVI*): Ty, ta holka má skopovou notu. (*Ke KRYSTÝNĚ, již si dobírá.*) Krystýnko, ty umíš krásně zpívat!

BLÁHA: No!

KRYSTÝNA (*hloupě*): To mi každéj říká!

FIALOVÁ vede BUŠKA a DUBSKÉHO do popředí.

KRYSTÝNA a **VŠECHNY OSTATNÍ DĚTI** (*hrnou se k BUŠKOVÍ a líbají mu ruce, pak řeknou zdouhavě, jako by slabikovali ve škole*): Kmotříčku, pochválen buď Pán Ježíš Kristus!

BUŠEK (*nastavuje ruce a dá si je líbat*): No, dobře, to je hned vidět zvedené děti.

KRYSTÝNA a **VŠECKY DĚTI** (*vrhnou se na DUBSKÉHO a chtějí mu líbat ruce taktéž*): Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!

DUBSKÝ (*si nedá, zdvihne ruce do výše a ustupuje*): I dejte mi svatej pokoj!

FIALOVÁ (*vyndá papír – žádost a podává ji DUBSKÉMU*): Pantáto, můj starej vás poníženě prosí, abyste mu dali to ponocování v obci a tuhle si napsal tu žádost k výboru.

DUBSKÝ (*velice překvapen*): Cože? Váš starej že chce bejt ponocným?

BLÁHA (*v ústraní k HABRŠPERKOVI*): Koukej, Josefe, krejčí chce bejt ponocným. (*Rozhodne se a vyndá svoji žádost z kapsy.*)
No, počkej!

HABRŠPERK: A tohle je novina!

BUŠEK (*odpovídá DUBSKÉMU*): No – no – a proč by nemoh bejt ponocným?

BLÁHA (*přistoupí a podá DUBSKÉMU žádost*): Pantáto, já si tuhle podávám žádost, abych dostal v naší obci to ponocenství.

FIALOVÁ (*nemile překvapena, jedovatě*): Cože? Vy? Vy chcete bejt ponocným?

BUŠEK: Vy, ponocným? Člověče, vy jste blázen.

BLÁHA: A pantáto, to nejsem. Já sloužil za zdejší obec dvanáct let na vojně. A taková věc, jako je noční hlídka, to je tak nejspíš pro vysloužilýho vojáka, který je zvyklý stát ve dne v noci na vartě...

FIALOVÁ: Ale my máme sedum dětí.

FILÍPEK (*drže*): Ano, my máme sedum dětí!

KRYSTÝNA táhne zpět FILÍPKA.

DUBSKÝ (*k FIALOVÉ*): Prosím vás, krejčová, jakpak by mohl váš starej ve dne šít, když by mušel celou noc ponocovat...

BLÁHA: Vždyť by to nevydržel, hlídat noc za noc celou obec a vytroubit na buvolí roh každou hodinu pětkrát! Ten nemá podle toho plíce!

FIALOVÁ (*plačtivě*): Pantáto, my musíme živit sedum krků...

FILÍPEK: Ano, my musíme živit sedum krků.

KRYSTÝNA táhne zpět FILÍPKA.

DUBSKÝ: A což v zimě, až uhodí prudké mrazy –

BLÁHA: To by váš starej zmrz jak opožděný skřivan... A kdyby přišli zlodějové do vsi, tak mu nejdřív ukradnou obecní roh a obecní kožich a ještě mu jich namelou.

HABRŠPERK: Jakože jistě.

FIALOVÁ (*zlostně a ostře*): Však on by se nedal, rozumíte?

BUŠEK (*nevrle*): Poslouchejte, Bláho, vy máte hubu jako šlejfernu...

DUBSKÝ: No, vždyť váš starý si přijde řemeslem do roka na pěkný peníze.

FIALOVÁ (*přetváří se a běduje*): I nepřijde, nepřijde. Práce je málo a samý plátěný dílo a hrubá šerka... A pámbu na nás poslal

tuhle těch sedum krků. Celý den by to jedlo, jako kachňata.
(Pláče.) Ach, nám se vede zle... zle...

KRYSTÝNA a OSTATNÍ DĚTI (*počnou najednou plakat a naříkat*):
Ach, nám se vede zle – my máme hlad – My máme hlad... bídu...

FIALOVÁ (*štouchne DĚTI zezadu*): Plačte hodně...

BLÁHA (*k FIALOVÉ*): Poslouchejte, krejčová, vy máte ty svý fakaňata dobře vyexecírovaný, jak zmáčknete pero, začnou vejť jako vlčata. (*Oboří se na DĚTI.*) Mlčte už, vždyť není vlastního slova slyšet.

KRYSTÝNA a DĚTI se uleknou, odskočí a ztichnou.

FIALOVÁ (*rozběhne se na BLÁHU – zlostně a ostře*): Cože? Moje děti že vejou jako vlčata? Chudátka (*hladí je*), oni pláčou proto, že je chtějí zlí lidé o chlebiček připravit. (*Pláče.*)

DĚTI spustí také a vyjí.

BLÁHA (*oboří se na DĚTI*): Mlčte už, cikáni!

FIALOVÁ (*hned přestane plakat, dopálená, ostře*): Cože? Cikáni? Tak vy takhle zlehčujete děti poctivejch rodičů? A mně, poctivou řemeslnici a mistrovou? No, počkejte, on vám můj starej přijde povědít, jsou-li naše děti náký cikáňata!

HABRŠPERK (*k BLÁHOVI pohrdavě*): Ty, krejčí prej si na tebe dojde.

BLÁHA (*směje se pohrdavě*): No, to jen ať si přijde! Já vám ho navoskuju.

FIALOVÁ (*ještě více dopálená*): Však on se vás nebude bát! Pojd'te, děti!

FILÍPEK (*postaví se proti BLÁHOVI a hrozí mu pěstí*): Jen počkejte, vy dědku, náš tatínek vám jich namele! Vy ošklivej!

BLÁHA (*oboří se na DĚTI*): I vy nezvedená cikáňata.

KRYSTÝNA a DĚTI se dají na útěk.

BLÁHA (*hodí po nich čepicí*): Já vás poženu!

FIALOVÁ s DĚTMI odejde.

BLÁHA (*zdvihá čepici*): Tohle je čistá famelie!

BLÁHA a HABRŠPERK usadí se zase před chalupou a hovoří živě.

BUŠEK (*k DUBSKÉMU*): Tak ty, Filipe, nedáš hlas Fialovi? (*Jdou do popředí.*)

DUBSKÝ: To nedám. Ponocenství se nejspíš tak hodí pro vysloužilýho vojáka a Bláha je poctivý chlap.

BUŠEK (*dopálen*): A já povídám, že není.

DUBSKÝ (*s důrazem*): A to bych rád věděl, proč.

BUŠEK (*dopálen*): Protože mi řek do očí, že jsem nevzdělanej člověk – a kdo mi tohle řekne, ten je jistě špatnej chlap. – Však ty si to rozmyslíš a budeš hlasovat pro Fialu –

DUBSKÝ (*drsně*): A to na mou duši nebudu. Dobrou noc, Jakube...

BUŠEK (*mrzutě a kysele*): Dobrou noc!

DUBSKÝ odejde do pozadí.

BUŠEK: Hrom by mušel do mě uhodit, kdybych dal hlas tomu Bláhovi, kterej řek, že jsem nevzdělanej člověk! Já, první radní!

ŠUMBALKA (*nese v obou rukou dřevěné nádobí, které koupila od Markýtky; přijdouc k BUŠKOVÍ, položí nádobí na zem*): Sousedo, já bych si ráda s vámi promluvila – Víte, tak mezi čtyrma očima.

BUŠEK (*žertuje*): No, no, sousedko, mortete, snad jste nehodila po mně okem?

ŠUMBALKA (*štouchne ho*): No, kakramente, vždyť vy byste za to ještě stál! – Víte, sousede, já tuhle nakoupila za pět zlatejch dřevěnýho nádobí – můj starej je u přátel na návštěvě a já nemám doma tulik peněz. – Vy byste mně moh dát těch pět zlatejch na srážku na těch sto dvacet zlatejch, co vám můj starej onehdy o píseckým jarmarce na koupi koní půjčil.

BUŠEK (*velice překvapen*): Mně že váš starej půjčil sto dvacet zlatejch? – Ale, Šumbalko, co vám to napadá! Ani krejcar mi nepůjčil.

ŠUMBALKA (*chytrácky*): No, no, jen se tak nedělejte – vy nechcete, aby se to někdo dověděl. (*Štouchne ho loktem.*) No, nebujte se, já to nikomu nepovím!

BUŠEK (*důtklivě*): Ale já vám povídám, že mi nepůjčil ani troník!

ŠUMBALKA (*zaražena*): Ale starej mi řek, že –

BUŠEK (*uhodí se do prsou*): Na mou duši ne!

ŠUMBALKA (*vyskočí, trhne sebou, jako by se byla náhle pravdy dovtípila, a vzkřikne v rozčilení nahlas, nedbajíc, že dosud důvěrně s BUŠKEM mluvila*): Naposled... naposled... Panenko Maria Sepekovská – naposled těch sto dvacet zlatejch v kartách prohrál!

BUŠEK: A to už jistě. A takhle se na mě vymluvil.

ŠUMBALKA (*zatíná zlostí pěsti*): Kdybych já to jistotně věděla. Matěj, tobě bych já udělala lázeň! –

Výstup 5

PŘEDEŠLÍ, FIALA, FIALOVÁ, KRYSTÝNA a OSTATNÍ DĚTI ženou se prudce na jeviště. ŠUMBALKA zatíná pěsti.

FIALOVÁ (*při vstoupení na jeviště k FIALOVI, vztekem jsouc rozpálena*): Jak povídám, starej, tohle ty nemůžeš tak nechat! On vynadal tvým dětem cikánů!

FIALA (*zlostně*): Kde je, já ho roztrhám!

ŠUMBALKA, *spatříc FIALU, přiskočí rychle, popadne jej za ramena a vleče do popředí. FIALA se ulekne.*

ŠUMBALKA (*ostře*): Poslouchejte, krejčí, vy jste byl také v Písku na jarmarce – hrál tam můj starej v karty, nebo ne?

FIALA (*vítá zlomyslně příležitost, že může uškodit BLÁHOVI*): I toť se ví, že hrál, pajmámo – hrál (*křičí a ukazuje na BLÁHU*) tamhle s Bláhou a ten ho odřel!

BLÁHA (*vyskočí popuzen*): Cože? Já že ho odřel? I ty lháři! – (*K ŠUMBALCE.*) Pajmámo, to bylo tak. Váš starej mě nutil, abych si s ním hodil jedníka. Nu, abych si s ním dobrou vůli nezkažil, tak jsem si s ním hodil...

FIALA (*štve*): Tak vidíte, pajmámo!

BLÁHA (*odstrčí ho*): Jdi pryč. – (*Vypravuje dál.*) A vyhrál jsem pět zlatejch.

ŠUMBALKA (*ostře*): Ke hře jste ho jistě nutil vy, a ne on vás... Vždyť se mi zaklel, než šel na jarmark, na zatracení svý duše, že se na karty ani nepodívá.

BLÁHA: Pajmámo, na mou duši – – Počkejte! (*Jde náhle rychle ke kovárně, kde dosud sedí EHRMANN a rozmlouvá s KOVÁŘEM; popadne EHRMANN za ruku a vleče ho do popředí.*) Marku, vy jste ten večer o píseckým jarmarce taky seděl v hospodě na štychu: dosvědčte mi, že mě Šumbal do hry nutil.

EHRMANN (*váhá*): Inu – já – já – –

BLÁHA mluví se ŠUMBALKOU tiše, ale horlivě dále a snaží se přesvědčit ji, že ŠUMBALA do hry nenutil.

FIALA (*odvede rychle EHRMANNA do popředí – stranou – důvěrně, ale tónem výhrůžným*): Marku, jestli budete svědčit pro Bláhu, tak vyzradím vaši ženě, že jste sněd v Písku dvě porce vepřoviny.

EHRMANN (*se ulekne*): I pro pánaboha, pantáto, to neříkejte – ta by dělala rámus!

ŠUMBALKA (*k EHRMANNOVI ostře*): No, Marku, tak mluvte, kdo koho do karet nutil?

EHRMANN (*v úzkých, obojetně, váhá*): Nu, pajmámo, já myslím, že nutil...

FIALA (*z pozadí za EHRMANNEM polohlasem, ale výhrůžně*): Marku, dvě porce vepřoviny.

EHRMANN: ... že nutil Bláha Šumbala.

FIALA (*jásá rychle*): Tak vida!

BLÁHA (*proti EHRMANNOVI, jemuž hrozí pěstí prudce*): Marku, řekni to ještě jednou.

EHRMANN (*se ulekne a uskočí a rychle dodá*): Anebo Šumbal Bláhu.

BLÁHA (*s nevolí a opovržením*): Ty obojetný Jidáš! Ty! Pfu!

FIALA hrozí EHRMANNOVI. EHRMANN mu tiše domlouvá.

BLÁHA (*vysvětluje ŠUMBALCE*): Když jsem vyhrál těch pět zlatejch, přišli sedláci z Malčic, sedli k vašemu starýmu a odřeli ho ve ferblu do krejcaru.

ŠUMBALKA (*rozčílenu k BLÁHOVI*): Kdybyste ho byl vy nesved ke hře, tak by nebyl začal, protože se mi zadušoval, že se na karty ani nepodívá! Víte! (*Hrozí mu pěstí.*) Vy! – No, počkejte, vy stará patálie! Můj starej mně řek, že vám dá hlas za ponocnýho –

FIALA (*trhne sebou*): Jemu...?

ŠUMBALKA (*rázně a zlostně*): No, na ten si počkáte. Ten nedostanete do soudného dne. O to já se postarám! – Svádět mně muže ke kartám!

FIALA (*jeví radost*): Ááá...

Výstup 6

ŠUMBAL. PŘEDEŠLÍ.

ŠUMBAL (*s uzlíkem na holi na rameni*): I pozdrav pámbu, sousedi! – (*Spatří ženu – radostně.*) I koukejme – moje stará je tu! Pozdrav pámbu, Marjánko!

ŠUMBALKA (*dopálenu odstrčí ho – bez ohledu a ostře*): No, toť se ví, že jsem tu! – Tuhle strejc Bušek mě sem zavolal a prál, že mi oplatí těch sto dvacet zlatejch, co jsi mu půjčil o píseckým jarmarce!

ŠUMBAL (*jako hromem omráčen upustí hůl i uzlík a koktá ve strachu*): Mar-ján-ko – –

ŠUMBALKA (*přiskočí k ŠUMBALOVI, popadne ho za límec kazajky, zatřese jím zlostně*): A ty, Matěj, tak ty takhle hospodaříš, za jeden večer prohraješ sto dvacet zlatejch v kartách?

ŠUMBAL (*jektá ve strachu*): Ježíš Marjá – Marjánko...

ŠUMBALKA (*soptí a třese jím*): A já nejsem žádná tvoje Marjánka, rozumíš? Víš ty, cos mi slíbil, než jsi jel na píseckej jarmark? Zaklel jsi se, že na karty ani nekoukneš, a prohrál jsi všecko, co jsi za krávu stržil? – (*Třese jím.*) A tak ty takhle? Poslouchej, Matěj, když jsi si mě bral, měl jsi grunt na mizinu zadluženéj. Já přinesla na grunt šest tisíc zlatejch, čistejch jako mlíko, a splatila dluhy a začala pořádné hospodářství. – Nebejt mě, už bys byl měl dávno grunt na bubnu a chodil bys fechtem. A ty se mi takhle odsluhuješ? (*Třese jím zlostně.*)

ŠUMBAL: Ale, Ježíš Marjá, Marjánko – –

ŠUMBALKA: Ani mi nemukej, Matěj, nebo z tebe duši vytřesu! A tak ty si myslíš, že ty budeš naše děti takhle okrádat?

ŠUMBAL (*úzkostlivě*): Proboha tě prosím, Marjánko – – –

ŠUMBALKA (*lomcuje jím*): A takový věci mi nalžeš? A já jdu upomínat tuhle souseda, kterej nám není nic dlužen? Vždyť já se tu div hanbou v zem nepropadnu, že tamhle tej osobě (*ukáže na MARKÝTKU*) nemůžu zaplatit pět zlatejch. – (*Divoce jím zatřese.*) Poslouchej, Matěj, já bych tě vztekem hned zabila!

ŠUMBAL (*v úzkostech*): Marjánko – pro všechny svatý... Tu máš těch pět zlatejch... (*Vyndá z vesty peníze.*)

ŠUMBALKA (*vytrhne mu peníze a bouří dále*): Ale abys věděl, ode dneška –

MARKÝTKA přistoupila blíže.

ŠUMBALKA (*spatří MARKÝTKU*): Tu máte, osobo... (*Vrátí se zase zlostně k ŠUMBALOVI, který si zatím oddechl, a popadne ho znova.*) Ode dneška půjdu vždycky já s tebou na jarmarky, aby ses nedal ke karbanu svést takovými kamarády, jako je tuhle Bláha, rozumíš? A to ti povídám, dáš-li ty mu hlas za ponocného, tak mi nechod' do stavení, slyšíš! My ode dneška začneme jiný hospodářství. – (*Za této řeči strká jej nalevo z jeviště.*) No, počkej, Matěj, ty budeš mít zejtra pěknou pout'! Celej den tě budu krmit bramborama na loupačku! – A na muziku si ani nemysli! – Já tě naučím hospodařit! Ty – ty – lumpe! – (*Oba odejdou nalevo do pozadí.*)

ŠUMBAL: Ale Ježíš Marjá Josef, Marjánko!

Zároveň PETR, velice čiperný 75letý stařeček, opírá se o hůl, ale jen lehce; je oděn v staromódní dlouhý olivově zelený kabát až po kotníky. Na hlavě má staromódní beránekem lemovanou čepici se širokým štítkem; jde, obklopen houfem dětí, volně z pozadí ke kapličce. Sousedky se s ním zastaví a promluví několik slov. Potom vejde do kapličky.

Výstup 7

PŘEDEŠLÍ bez ŠUMBALA a ŠUMBALKY.

BLÁHA (*žene se po FIALOVI*): Tak ty mě takovou pomluvou připravuješ o hlasy? – Ty taškáři...

FIALA (*zlostně*): Cože? Když jsi prve vynadal mé ženě a mým dětem, tak si ныčko spouštíš taky na mě? (*Drze.*) A jářku, proč jsi ty prve tuhle mým dětem vynadal cikáňat, co? (*Tlačí se k němu.*)

BLÁHA (*klidně*): Jdi pryč a nech mě s pokojem!

FIALA (*dotěrně*): Moje děti jsou pořádné děti a pánu bohu milé děti, rozumíš?

BLÁHA (*klidně*): Jestli jsou pánu bohu milé – to nevím – ale že jsou lidem protivné, to ví celá ves! – (*Přiblíží se k FIALOVI.*)

FIALA (*uskočí rozzloben*): Tak, to ví celá ves! No a pročpak jsi se tady prve spustil na mou ženu, co? Proč? Moje žena je pořádná žena a já jsem pořádněj člověk a vyučenej řemeslník a mistr, rozumíš?! – (*Dotírá se k BLÁHOVI.*)

BLÁHA: Poslouchej, Fialo, nedáš-li pokoj... (*Zdvihne ruku.*)

FIALA (*uskočí – z dálky*): A ty myslíš, že já se tě bojím? O né! A ty myslíš, že já nevím, proč ty mně a mé famelii nadáváš? Ó, to já, holečku, dobře vím! Ty mě chceš před celou vsí zostudit, aby mě sousedi neudělali ponocným, vid'? (*Dotře se až k BLÁHOVI.*)

BLÁHA (*napřáhne prudce ruku*): I ty křečku...!

FIALA (*uskočí*): Ale sousedi mi to ponocenství spíš dají než tobě, protože jsem pořádněj člověk, rozumíš? –

BLÁHA (*konečně popuzen – rázně*): A já snad nejsem pořádněj člověk, co? Poslouchej, já sloužil císaři pánu celých dvanáct let

a mám na to obšíd, čistý jako padlý sníh. A řekneš-li mi ještě jednou že nejsem pořádný člověk – *(Napřáhne ruku.)*

FIALA *(z taškářství)*: Pomoc, lidičky, pomoc – on mě chce zabít!

FIALOVÁ *(křičí přepjatě)*: Panenko Maria Svatohorská, on mi chce zabít máho muže! *(Štouchne DĚTI.)* Křičte, děti! Pomoc!

DĚTI *(vyjí)*: On nám chce zabít našeho tatínka! Pomoc! Pomoc!

Zešeřilo se v letní pološero večerní. PETR rozsvítil zatím v kapličce lampičku na stropě zavěšenou. Z kapličky vychází záře světla. Houf DĚTÍ poklekl na stupně před kapličku. PETR, který je v kapličce vidět, zvoní klekání. DĚTI před kapličkou sepnou ruce a modlí se. To vše se stalo průběhem hádky FIALY s BLÁHOU.

DUBSKÁ *(která dosud z pozadí spor FIALY s BLÁHOU pozorovala, vyrazí rázně do popředí, postaví se mezi BLÁHU a FIALU a zahřmí ostře sice, ale opravdově a přece s jistou vážností)*: Co je to za rámus? – Přestanete hned! *(Ostře k FIALOVI.)* Kam vy vejdete, je všude hned mrzutost! – Vy! –

FIALA se toho ulekne. Všichni se zarazí a umlknou. Malá pauza. Všichni se modlí.

FILÍPEK *(nesmekne čepici, obrátí se proti BLÁHOVI a řekne drze)*: Kdybych já byl našim tatínkem, já bych vám nařezal!

HABRŠPERK *(stojí za ním)*: Mlčíš, kluku! Modli se!

FILÍPEK *(ohlédne se drze po HABRŠPERKOVI a hrozí mu)*: Vy...

Ticho.

FIALA (*udělá ve zlosti kříž a začne se modlit, ale jeho zlost zase propukne; hrozí pěstí zezadu BLÁHOVI a soptí vztekem – k sobě*):
No počkej, tobě já zasolím! (*Modlí se, pak zase zlostně.*) Tebe jistě ponocným neudělají.

DUBSKÁ: Bude-li pak hned ticho? Kdo bude ponocným, to pozejtří rozhodne výbor. A teď dejte pokoj a modlete se. Neslyšíte klekání?

PETR zvoní dále. Všichni se modlí. Červánky zapadajícího slunce ozáří vesnici.

Opona padá.

JEDNÁNÍ DRUHÉ

Šenkovna v honické hospodě. V pozadí ve středu dveře. V levém koutě velká zelená kachlová kamna, od nich směrem do popředí při zdi „kruchta“ pro muzikanty, zeleně natřená; v pravém stůl k nalévání piva – za nimi ve zdi výklenek s policemi, na nichž stojí zásobní sklenice na pivo a kořalku – pak láhve s punčem a rosolkami. Na zdích jsou svícny ze dřeva a v nich lojové svíčky; v pozadí napravo i nalevo směrem z pozadí do popředí dva stoly a kol nich stolice. Prostředek volný k tančení.

Výstup 1

Na pravé straně u stolu sedí DUBSKÝ, DUBSKÁ, VÁCLAV, PETR a BLÁHA. Na levé straně BUŠEK, BUŠKOVÁ, VERUNKA, FIALA a FIALOVÁ. V pozadí sedí ŠMEJKAL, KOŽENÝ, KOVÁŘ a jiní SOUSEDÉ a SOUSEDKY. – Muži kouří z krátkých dýmek; chasníci kouří krátké doutníky a baví se s děvčaty. Všichni ve svátečním obleku. Mnozí mají svlečené kabáty – mají tedy toliko vesty a bílé košile. Jet před večerem. V pozadí stolu nálevního je EHRMANN se svojí ŽENOU; oba obsluhují hosty. Rozvojem aktu naleze za kamna houf DĚTÍ, které tam skotačí. Pozadím vstupuje MARKÝTKA a TOBIÁŠ, oba v kroji z okolí domažlického.

PETR (*spatřiv MARKÝTKU, jde jí vstříc; mluví srdečně a vesele a rozjařen*): I na moutě duši, koukejme, tohle je ještě ten pravej staročeskej kroj! Člověk by ani neřek, že je tohle ještě v Čechách vidět! Saprahrte, panno Markýtko, vy jste mordsky hezká mladice – krev a mlíko – a tak vesele nastrojená – jako by se člověk za slunečního poledne zakoukal do kvetoucího máku! –

(Podává MARKÝTCE sklenici.) Připijte mi, panno Markýtko; na vaši krásu!

MARKÝTKA *(pije):* Stálé zdraví, strejčku. *(Vrátí PETROVI sklenici.)*
Ale strejčku, vy si umíte nějak divčata dobírat!

PETR: I jakýpak dobírání, panno Markýtko! Všecko od srdce! A třeba jsem byl už starej dědek, když vidím takovou hezkou mladici v tomhleto pěkném staročeském kroji, tak se mi srdce v těle rozpálí a je mi tak, jako by se mi tuhle *(ukáže si na srdce)* skřivánek třepetal a svou jarní písničku vesele prozpěvoval.

MARKÝTKA: No, strejčku, vy jste mušel za svýho mládí bejvat náramně veselej chasník!

PETR *(s humorem):* I pardie, to jsem bejval! I bejval! Já uměl nějak holky prohánět. A kdybych já byl dnes mladej – no, panno Markýtko, nevím, nevím... vy se mi saprahertsky líbíte.

MARKÝTKA: Ale díte, pantáto. – Rač byste mi moh říct, kde je pan přednosta... Já mám od rána něco na srdci, co bych mu ráda řekla...

DUBSKÝ *(vstane a jde k MARKÝTCE do středu jeviště):* No, panno Markýtko, tu jsem – tak co se stalo?

MARKÝTKA: Inu, dnes v noci, strejčku, stala se mi vám moc divná věc! *(Vypravuje.)* Já vám tak spím tam na návsi vedle té kapličky svatýho Jana v našem vozejku pod plachtou a tu najednou, mohlo tak bejt asi hodina s půlnoci – začne náš ostražitý pes Cikán, co nám hlídá vůz, začne vám najednou věkat. *(Nápodobí štěkot, ale s domažlickým přízvukem.)* Haf – haaf – háááf – hááááf! – Já

vykouknu zpod plachty a tu vám vidím... Nu počkejte, já vám to takle vypočítám. (*Jde k EHRMANNOVI, vezme ho za ramena a obrátí ho obličejem do pozadí.*) Tak, tudle strejček, to je jako ta kaplička. A tudle, co jste vy, strejčku (*ukáže na DUBSKÉHO*), to je jako náš vůz a já tuvotaď koukám (*přikrčí se za DUBSKÉHO*) zpod plachty takle ke kapličce. A tu se vám krade odtamtad' (*ukazuje*) k té kapličce...

EHRMANN se ohlédne.

MARKÝTKA (*obrátil rázně EHRMANNA obličejem dozadu*): Neohlížejte se strejčku, vy jste jako ta kaplička. – Tu se vám krade ke kapličce nějaká ženská vosoba, hlavu měla zahalenou v plíně, a přilepí takle (*plácne EHRMANNOVI oběma rukama na záda – EHRMANN se ulekne, MARKÝTKA ho zase obrátí obličejem dozadu*) – nějaký papír na kapličku. Tu já vám vyskočím z vozu a křičím: „Počkejte, vy jedna hříšná vosobo, cák to děláte – dyť je tohle (*ukáže na EHRMANNA*) posvěcené místo.“ A přiskočím a zatřísila jsem s ní a dala jsem jí... (*Naznačuje rukou rány.*) Ona vzala do zaječích a hutíkala a cestou něco hučila. Já ty lejstra strhla dolů – bula přilepena na kapličku těstem – a skovala jsem je do vozu.

BUŠEK, BLÁHA, PETR poslouchají pozorně.

DUBSKÝ: No, a bylo na tom papíru něco napsáno?

MARKÝTKA: I na mou duši bulo. – Já ho ráno čtala. Až jsem se toho lekla, co tam stálo napsáno! Ale potom přišli kupci a já na to pozapomněla. Ale tudle je, přeřikajte si to sami. (*Dá DUBSKÉMU papír.*)

FIALA sleduje pozorně tento děj. DUBSKÝ vezme papír. Ostatní pozorně poslouchají.

DUBSKÝ (*čte*): „Jestli nezvolí hromada za ponocného Bláhu –“

Všichni tím úvodem překvapeni přistoupí ještě blíže.

DUBSKÝ (*čte dále*): „– tak jsou vejboři špatný lidi!“ (*Zarazí se.*)

BUŠEK (*prudce*): Cože?

Všichni projevují úžas.

DUBSKÝ (*mluví s nevolí*): Ale tohle je ňáký darebáctví! –

HABRŠPERK, BLÁHA pohlíží v úžase na sebe.

FIALA (*tváří se překvapeným*): To je divná věc!

DUBSKÝ (*čte*): „A když ho přeci neudělají tím ponocným, tak na zdejší ves sedne ze čtyřech stran červenéj kohout –“

Všeobecné pohnutí a leknutí.

VŠICHNI: Cože? Červenéj kohout? –

BUŠEK: Cože prej? – Když neuděláme Bláhu ponocným, že bude naše vesnice vypálena?

HABRŠPERK (*pohlíží do paličského listu*): Je tohle špatnost!

BUŠEK (*prudce*): Tohle nepsal nikdo jinej než tuhle Bláha!

BLÁHA (*prudce*): Prosím vás, pantáto, neříkejte to, nebo já za sebe nestojím!

DUBSKÝ (*pochybuje*): Ne, ne – tohle by Bláha neudělal!

DUBSKÁ (*rázně*): Tak špatnej člověk on není.

BUŠEK (*s opovržením k DUBSKÉ*): Vy tomu rozumíte! Ženská! (*Ostře.*) Kdo by to byl jinej udělal, když tu stojí, neuděláme-li ho ponocným, že bude ves ze štyrech stran hořet.

BLÁHA (*rozčilen a vědom své nevinny*): Pantáto, neberte si tohle na svědomí – já to neudělal!

BUŠEK (*divoce*): A já povídám, že jste to udělal!

BLÁHA (*ve velikém rozčilení popadne stolicí*): Řeknete-li mi to ještě jednou, tak to bude vaše poslední hodinka.

BUŠEK (*popadne také stolicí*): Cože? Ty mně, prvnímu radnímu, takhle vyhrožuješ?

HABRŠPERK (*přiskočí k BLÁHOVI a zadrží jej*): Valentýnku, vzpa-matuj se!

DUBSKÝ (*domlouvá k BUŠKOVI*): Jářku, Bušku, měj povážení.

*EHRMANN krčí se do kouta a dívá se přes nálevní stolec na tento spor.
FIALA mne si ruce radostí.*

BUŠEK (*divoce*): A já povídám, že to udělal!

DUBSKÁ (*rázně*): A já povídám, že to neudělal.

BLÁHA (*stále s napřaženou stolicí, již ale HABRŠPERK drží*): Já palič?
Já, kerej sem poctivě sloužil císaři pánu dvanáct let! (*Divoce.*)
Krucifix, řekněte to ještě jednou, a poteče krev! (*Chce se vrhnout na BUŠKA.*)

HABRŠPERK (*ho zdrží*): Valentýnku! –

BUŠEK: Cože? Krev?

BLÁHA (*prudce*): Pustte mě – tohle já si od takovýho nevzdělance nemůžu dát říct!

BUŠEK (*znova rozvzteken napřáhne stolicí*): Já že jsem nevzdělanec?

BLÁHA (*divoce*): Já že jsem palič?

Ženou se proti sobě.

DUBSKÁ (*k DUBSKÉMU důvěrně*): Starej, zastaň se ho!

DUBSKÝ (*vkročí mezi ně; rázně a vážně*): A ted' já, starosta obce, povídám, ať je tu hned pokoj! (*Postaví se mezi BLÁHU a BUŠKA.*)

BLÁHA, BUŠEK ostatními kroceni poněkud se zmírní.

MARKÝTKA (*zároveň během sporu pomáhala brzy držeti BUŠKA, brzy BLÁHU, a lomíc rukama komicky bědovala*): To jsem tomu dala!

HABRŠPERK (*jde do popředí, a přemáhaje veliké rozčilení, snaží se mluvit klidně – k DUBSKÉMU*): Pane Starosto – tenhle papír si pěkně schovejte, bude ho potřeba na svědectví. (*Rázně a výhrůžně.*) To se musí ještě dokázat, kdo tohle psal, a kdyby to mělo jít až ke krajskému soudu! (*K BLÁHOVI rázně.*) A ty, Valentýnku, zahod' tu stolicí.

BLÁHA (*vzpírá se*): Nech mě! – nebo – –

HABRŠPERK a VÁCLAV vyrvou mu stolicí.

HABRŠPERK (*vezme ho a tlačí ho ze šenkovny*): Valentýnku, pro rány boží, vzpamatuj se; poslechni starýho kamaráda a pojď domů, než něco vyvedeš. (*Tlačí ho ke dveřím.*)

BLÁHA (*se vzpírá již méně a dává se odvádět*): Ne, tohle já nemůžu na sobě nechat. Já nejsem žádnej palič! Já jsem poctivej člověk!

BUŠEK (*křičí*): Vy jste palič!

FIALA a OSTATNÍ: Palič! Palič!

HABRŠPERK (*postaví se proti nim – divoce*): To ještě nikdo z vás nedokázal, že je Bláha palič, rozumíte? (*K BLÁHOVI.*) Pojď, Valentýnku! Pojď domů! (*Vzdorovitě a výhrůžně k BUŠKOVÍ.*) To si ale nemyslete, že před vámi utíkáme! To ne! A vy, pantáto Bušku a vy všichni, co je vás tu – to vám na věčný zatracení svý duše přísahám, že všichni Bláhu ještě rádi odprosíte! (*Odvádí BLÁHU, který se vzpírá.*)

BLÁHA (*se vztekem*): Ne – ne – s tou hanbou já nemůžu odejít! –

HABRŠPERK (*odvleče BLÁHU téměř násilím, odejdou středem*):
Pojď -- pojď --

BUŠEK (*směje se za nimi potupně*): Ho, ho, my prej toho paliče ještě odprosíme! To jo! (*Pije.*) Zavřít ho dáme! (*Směje se a pije.*)

Výstup 2

PŘEDEŠLÍ bez BLÁHY a HABRŠPERKA. Později KRYSTÝNA.

BUŠEK (*jde k DUBSKÉMU – posměšně a vítězně*): No, jářku, Filipe, vidíš – to je ten tvůj miláček. – Tys prál, že je to člověk poctivej –

DUBSKÝ (*v rozporu sám se sebou*): Ne, ne – to já nemůžu uvěřit.

DUBSKÁ: Já tomu taky nevěřím! – (*Mluví horlivě s PETREM a VÁCLAVEM.*)

BUŠEK (*posměšně k DUBSKÉ*): Vy tomu rozumíte! (*K DUBSKÉMU.*)
A proč bys to nemoh uvěřit? To bys mušel bejt náramně zpoz-
dilej. Vidíš, já ti prál, ten chlap řek o mně, že jsem nevzdělanej
člověk, a kdo tohle řekne, ten je každý špatnosti schopn.
(*Pije.*)

DUBSKÝ (*mírně*): Ale, prosím tě, Bušku --

BUŠEK (*impertinentně*): No, já vím, že tě to mrzí. Tys na něj tolik držel. Inu, taková věc může člověka dopálit! Nu a nejvíc tě mrzí, že já mám pravdu – vid' – No – jářku, Filipe, jen se tak nemrač – No – (*Vezme sklenici.*) A připíj mi!

DUBSKÝ v zamyšlení, poněkud váhá.

BUŠEK: Oho? Snad mi nechceš ani připít? Co?

DUBSKÝ (*poněkud nuceně*): No – proč bych ti nechtěl připít? (*Připije si.*)

BUŠEK (*náhle radostně*): No – vidíš, Filipe, tebe má celá ves za nejchytřejšího člověka. A proto tě udělali starostou. (*Pije.*) Nu, já ti to nezávidím – ačkoli jsem starší. – Ne! – Ale vidíš, já přeci nad tebou vyhrál! Já měl pravdu, že je Bláha darebák. A to tě mrzí. Vid'.

DUBSKÝ (*mírně*): Ale Jakube...

BUŠEK pije. HABRŠPERK vrátil se zatím a posadil se, kde dříve seděl.

BUŠEK (*s holbou v ruce*): No, mrzí tě to, že se ukázalo, že já jsem chytřejší. Ale já mám z toho takovou radost – (*uhodí pěstí o stůl*) – že jsem měl pravdu – že bych mrd set – já nevím, co bych radostí udělal. (*Udeří oběma pěstmi o stůl, pak obratem drsně.*) Víš, Filipe, co? Tys včera prál, že když přidám ten pár koní, že si plácnem a že budou Václav a Verunka svoji. – Řeks to, nebo ne?

VERUNKA, VÁCLAV postaví se za ně a dychtivě poslouchají.

DUBSKÝ: No, to jsem řek!

BUŠEK (*furiantsky*): Tu je ruka – já ten pár koní přidávám! (*Podává DUBSKÉMU ruku.*)

DUBSKÝ (*překvapen*): Ty že přidáš ten pár koní?

BUŠEK: Přidám. – No – snad nechceš vzít slovo zpátky!

DUBSKÝ (*tím nemile dotčen – opravdově*): Oho – Jakube – to mě neznáš! (*Srdečně.*) No, víš, ať je to tedy s Bláhou jakkoli – já slovo zpátky neberu. (*K DUBSKÉ.*) Stará, slyšíš to? (*Srdečně.*) Tu je ruka. – Dej pámbu štěstí!

BUŠEK: Dej pámbu štěstí!

DUBSKÁ: No – dej pámbu štěstí – ale Bláhovi křivdíte. (*Podává ruku BUŠKOVÉ.*)

Postupem této scény přicházeli MUZIKANTI jeden po druhém do šenkovny. Jsou to typy venkovských šumařů. – Nejdříve přišel klarinetista, vyzáblý, jezaté kníry, červený nos, černou čepici s černožlutou kokardou a prýmkem téže barvy – ošumělý černý kabát, pod paží partesy. Vešel na kruchtu, nesundal čepici, rozložil partesy a zkoušel na klarinet škály. Po něm za chvíli přišel druhý hudebník s křídlovkou. Zavalitý člověk. Vyžádal si od klarinetisty „a“. Klarinetista je vzal – a on je na křídlovku zkoušel. Potom přišel třetí, čtvrtý, pátý. Všichni zkoušeli své nástroje a ladili.

VÁCLAV (*dupne si a zavýská furiantsky*): Jujujujuchuchú; Verunko, už jsi moje! – Jujujuchuchú!

BUŠKOVÁ, DUBSKÁ projevují souhlas.

EHRMANN (*který také poslouchal – k HUDEBNÍKŮM*): Páni muzikanti, intrády!

HUDEBNÍCI hrají krátké intrády.

PETR (*radostně*): Pojd' sem, nevěstičko – – at' ti udělám křížek – –
(*Políbí VERUNKU na čelo a udělá jí křížek.*)

DUBSKÁ, BUŠKOVÁ objímají a líbají VERUNKU. BUŠEK a DUBSKÝ hovoří tiše spolu.

HABRŠPERK (*jde k VÁCLAVOVI*): Pámbu dej štěstí, Václavíčku!

VÁCLAV (*srdečně*): Dejž to pámbu, mistře! (*Připíjí si.*)

VERUNKA mluví s BUŠKEM, DUBSKÝM, DUBSKOU a PETREM.

HABRŠPERK (*důvěrně*): Václave – s dovolením, že vytrhuju, prosím vás na slovíčko.

VÁCLAV (*vesele*): I s radostí!

VÁCLAV a HABRŠPERK jdou do popředí.

HABRŠPERK (*důvěrně a opravdově k VÁCLAVOVI*): Václave – myslíte, že psal Bláha ten paličský list?

VÁCLAV (*upřímně*): Hrom mě zab, když to myslím.

HABRŠPERK: Milý Václave, to vy ani nevíte, jak on si to bere. Div, že se z toho nezblázní. On si vám rval vlasy z hlavy a křičel: „Já že bych měl platit ve vsi za paliče? To bych se radši zabil!“

VÁCLAV: No, a kdo myslíte, že tu paličskou ceduli psal?

HABRŠPERK (*škrábe se za ušima; chytrácky*): Inu, milý Václave, to víte, já viděl kus světa, a to člověk zbejstří na rozumu. (*Chytrácky, ale zdoluhavě.*) Rozumíme, v tom je nějaké taškářství. Já bych měl na někoho pŕtah, ale prosím vás: tohle je věc, která se může dostat až ke kriminálu, rozumíme? – Ale já bych nerad, aby to na Bláhovi zůstalo – já si vzal do hlavy, že to nějak vyšetřím. (*Náhle vesele.*) Ale víte co, Václave, neberme si to tak k srdci. – Vy jste dnes dostal svou Verunku – a máme pouť. – Tak radši pijme, tancujme, vejskejme a myslíme si, že poctivýho člověka pámbu neopustí. – (*Zdvihne sklenici.*) Na zdraví panny Verunky!

VÁCLAV (*vezme svou sklenici, tŕknou si*): Taky na vaše! (*Pijí.*)

HABRŠPERK (*tváří se rozjařeným*): Ale poslyšte, Václavíčku, vy byste mně moh udělat nějakou radost. Já slyšel tuhle v neděli v Roticích zpívat tu písničku o tom hraběti Fridolínovi – víte tu (*zpívá*): „Na hranicích města německýho...“ a ta se mi tuze výborně líbila. Poslouchejte, Václavíčku, krejčojc Krystýna má tu písničku opsanou. To víte, já jí nemůžu o ni říct, ale vy byste si ji moh od ní vypŕjčit a pod rukou moh byste mi ji pŕjčit.

VÁCLAV (*ochotně*): I S radostí – (*Rozhlíží se po šenkovně, ale nevidí KRYSTÝNU.*) Jak přijde, hned jí řeknu.

HABRŠPERK: Jářku, Václave, ať o tom tatíkovi nic neřekne... To víte...

VÁCLAV: I tot' se ví.

KRYSTÝNA s několika DĚVČATY vejde středem.

VÁCLAV: Tu je! Krystýnko, hej... Krystýnko!

KRYSTÝNA jde do popředí k VÁCLAVOVI.

VÁCLAV (*podává jí sklenici piva*): Krystýnko, připij mi – na tvou krásu.

KRYSTÝNA (*otře si rukávem ústa – hloupě*): Stále zdraví, pane Václave! (*Pije.*)

HABRŠPERK poodstoupí. FIALA štouchá ŽENU, ukazuje, že jí dává VÁCLAV připít, a oba mají z toho radost.

VÁCLAV: No, Krystýnko, to si dnes ňák zatancujem! – –

KRYSTÝNA (*otírá si rukávem ústa*): I já bych ráda – jen jestli mě někdo vezme k tanci.

VÁCLAV (*se selskou galantností*): Takovou hezkou holku – to by bylo zle!

KRYSTÝNA (*hloupě*): Jó, holečku, já jsem chudá holka a chudejch holek si nikdo nevšimne.

VÁCLAV: Ale jdi, Krystýnko, jak ty už jistě ňákýho máš! –

KRYSTÝNA (*hloupě*): I nemám! Kdepak! Pajmáma říká, že prej mám na namlouvání času dost, a pantáta říká, kdyby mě s ňákým natrefil, že mi nařeže.

VÁCLAV: Vždyť on to tak zle nemyslí.

KRYSTÝNA: A jakpak ne?! Koukejte, onehdy večír jsem stála u kapličky pod lípama (*ostýchá se a žmolí cíp zástěrky; hloupě*) s tovaryšem kovářojc – a když jsem přišla domů, už to pantáta věděl a dopálil se a odepjal pásek a dal mi čtyry přes záda. (*Ošívá se.*)

VÁCLAV: Chudinko! (*Podává jí sklenici.*) Zapij tu žalost.

KRYSTÝNA pije. HABRŠPERK pozoruje VÁCLAVA a KRYSTÝNU.

VÁCLAV (*obratem*): Ale poslouchej, Krystýnko, ty prej máš opsanou tu písničku o tom hraběti Fridolínovi – ty bys mi udělala náramnou radost, kdybys mi ji půjčila, já bych si ji taky opsal –

KRYSTÝNA (*s hloupým chytráctvím*): Kdybych já věděla, že mě dnes vezmete k tanci –

VÁCLAV: I, Krystýnko, já tě provedu, že na to bude celá ves koukat!

KRYSTÝNA (*má radost*): Tak já vám pro ni hned dojdu.

VÁVLAV: Víš – tatíkoví o tom nic neříkej...

KRYSTÝNA: I ne. – (*Hloupě.*) Víte, Václave, oni o mně holky ve vsi říkají, že jsem hloupá a že se mnou nechce nikdo ani tancovat. Ty puknou vztekem, až uhlídají, že vy se mnou tancujete. (*Utře si nos rukávem.*) O je! Tak už pro ni jdu. (*Učiní krok a vrátí se.*) Víte, Václave, já nejradši tancuju štajdyš, víte, takhle. (*Tancuje hloupě v tříčtvrtečním taktu do pozadí, otře si nos rukávem a odejde.*)

PETR, DUBSKÝ, VERUNKA, DUBSKÁ, BUŠEK a BUŠKOVÁ připíjeli si v pozadí sklenicemi piva.

EHRMANN (*vejde mezi ně, plazivě*): Phane starosto, pantáto Bušku, phajmámo – Tahle smlouva by se měla zapít něčím jiným než pivem... Řekněme příkladně takhle nějakým punčem. Já mám výborný ruský punč – – – zrovna z Ruska...

DUBSKÝ (*furiantsky sice, ale mírně*): Tak ho přineste, Marku, já platím, co se ho vypije. (*Pánovitě.*) Přineste pět flašek!

EHRMANN: Hned je tu, pantáto, hned! (*Odchází.*)

BUŠEK (*vyskočí, popadne odcházejícího EHRMANNNA za límec a vleče jej do popředí*): Počkej, Marku! Ten punč platím já! (*Furiantsky.*) Přines deset flašek!

EHRMANN: S radostí, pantáto. (*Odchází.*)

DUBSKÁ (*živě k DUBSKÉMU*): Poslouchej, Filipe, tu hanbu si neuděláš, aby Bušek ten punč platil!

DUBSKÝ (*vyskočí prudce – furiantsky*): To ne! Máš pravdu! (*Běží za EHRMANNEM.*) Počkej, Marku! (*Vede EHRMANNNA zpět.*) Ten punč platím já!

BUŠKOVÁ (*k BUŠKOVÍ furiantsky*): Poslouchej, starej, ty se přece nedáš před celou vsí zahanbit, žes ten punč nechtěl platit!

BUŠEK (*furiantsky*): To ne! (*Popadne EHRMANNNA za límec kabátu.*) Ten punč platím já!

DUBSKÝ: Ó ne, Jakube, ten punč platím já! (*Tahá EHRMANNNA z druhé strany.*)

BUŠKOVÁ (*k BUŠKOVÍ*): Starej, nepovol!

BUŠEK (*rozpálen*): A já povídám, že ten punč platím já.

DUBSKÁ (*k MUŽI*): Filipe, nepovol!

DUBSKÝ: Já ho platím, rozumíš! To by bylo pěkný, aby se řeklo, že mám v obci dva grunty a že jsem o smlouvách neplatil punč!

BUŠEK (*tím uražen – furiantsky*): A poslouchej, Filipe, ty snad chceš říct, když já mám jen jeden grunt, že nemůžu ten punč zaplatit? (*Tvrdošíjně.*) A vidíš, teď teprv nepovolím, a kdyby mělo na to prasknout deset strychů pšeničných polí!

DUBSKÝ: No, no, Jakube, tohle já nechtěl říct – já tě dokonce nechtěl urazit! Hrom mě zab, že ne! (*Tvrdošíjně.*) Ale platit budu já, už proto, že jsem starostou obce, rozumíš! A to víš, já jdu na čest! – Marku, přineste deset flašek punče! –

BUŠEK (*vyskočí a udeří prudce pěstí o stůl a mluví furiantsky*): Stůj, Marku, nebo – (*Hrozí mu holbou; chytrácky ke své ŽENĚ.*) Počkej, stará, já ho seknu! (*K DUBSKÉMU.*) A víš ty co, Filipe (*udeří pěstí o stůl; křičí*), plat' si tedy ten punč! Ale já ti ukážu, že my na našem gruntě taky jdeme na čest! Víš, já slíbil Verunce sedum tisíc přínosu, ale abys věděl, já mám v píseckej záložně (*udeří pěstí o stůl, furiantsky*) vosum tisíc! Já přidávám Verunce (*s důrazem*) tisíc zlatejch a Verunka má od týto chvíle (*udeří zase na stůl*) přínosu vosum tisíc! (*Ukáže na sousedy.*) Rozumíš? (*Furiantsky k sousedům.*) Vy jste svědky! Tu je ruka! (*Tuto poslední větu zpívá.*) Tak, Filipe, a teď si můžeš ten punč zaplatit. –

Všichni žasnou.

BUŠKOVÁ (*furiantsky*): Tos dobře udělal, aby všichni viděli, že se na Buškojc gruntě taky nedají zahodit!

VERUNKA a VÁCLAV se radují – hra.

DUBSKÝ (*v překvapení*): No, víš, Jakube, tohle je od tebe, jak se mezi pány říká, nóbl... No, dej pámbu štěstí!

BUŠEK: Dej pámbu štěstí. (*Furiantsky k celé společnosti.*) O tomhle budou mluvit aspoň na pět hodin cesty ve vůkolí, co? –

BUŠKOVÁ (*furiantsky si podepře boky a samolibě*): No, to si taky myslím!

BUŠEK (*udeří dýmkou – furiantsky si houkne*): Marku, přines mi jednu cikáru!

PETR: Inu, jak povídám – furianti – všichni jste furianti a samí furianti – výrostkové, muži, děvčata, ženy – samej furiant! (*Obrátí se do pozadí k ostatním, kteří tuto scénu pozorovali.*) A myslíte, sousedi, že jsem já lepší než oni? I pámbu chraň! Vždyť jsem taky z toho kořene! (*Srdečně.*) Já mám dnes tuhle z těch dětí (*ukáže na VÁCLAVA a VERUNKU*) takovou radost, že jistě navzdor svým pětasedmdesáti letům sám ještě nějaký furiantský kousek vyvedu!

Výstup 3

PŘEDEŠLÍ. KRYSTÝNA přišla středem, nese písničku.

KRYSTÝNA (*k VÁCLAVOVI důvěrně*): Tuhle je ta písnička!

VÁCLAV: Tak ti pěkně děkuju!

KRYSTÝNA (*utírá si rukávem ústa – hloupě*): Ale nezapomeňte mě vzít k tanci!

VÁCLAV: I to by bylo pěkný, abych tě nevzal!

KRYSTÝNA odejde mezi chasu do pozadí.

VÁCLAV (*k HABRŠPERKOVI důvěrně, že to nikdo nevidí*): Tu je ta písnička! (*Dá HABRŠPERKOVI písničku.*)

HABRŠPERK (*podívá se rychle a zvědavě na písničku – pak radostně*): Já to uhád! Já to věděl! (*Dupne si a vejská.*) Juchej! – My jsme vyhráli!

VÁCLAV (*pohlíží v úžasu na HABRŠPERKA a spráskne ruce*): Proboha vás prosím, co to mluvíte? Proč se tak radujete? Co jste uhád?

HABRŠPERK (*chytrácky a radostně*): Inu – já – nu, já mám radost, že mám tuhle písničku o tom hraběti Fridolínovi! – To je vám, Václave, prachsetmordiánská písnička! Až já ji začnu zpívat, to bude celá ves koukat! (*Tiskne VÁCLAVOVI ruku.*) Aby vám to, Václavíčku, pámbu tisíckrát vynahradil – že jste se ji pro mne vypůjčil.

VÁCLAV (*stále v úžasu*): Ale proboha vás prosím, tak mi přeci povězte...

HABRŠPERK: I to jo! (*Dá si furiantsky čepici na hlavu.*) A teď jim ukážeme, že se jich nebojíme! (*Zpívá.*)

Když jsem vandroval, muzika hrála,
a moje milá, ach, ta plakala.

Juchej! (*Výská a odejde pozadím.*)

VÁCLAV (*pohlíží za ním s podivením a spráskne ruce, nevěda, jak si vysvětlit tuto HABRŠPERKOVU radost – k sobě*): Na mou duši, kdybych nevěděl, že je Habršperk moudřej člověk, tak bych řek, že se zbláznil. (*Jde ke stolu a přisedne k VERUNCE.*)

EHRMANN (*jde z pozadí a nese na velkém tácu asi dvanáct sklenic horkého punče*): Pane starosto – pantáto Bušku – tu je punč, pravý ruský punč, voní pěkně, jako levandule.

DUBSKÝ (*vezme sklenici a podá ji PETROVI*): Vám, pantáto, jakožto nejstaršímu člověku ve vùkolí, patří první sklenice.

PETR (*vezme sklenici*): Na zdraví panny nevěsty a ženicha! Ať žijou!

DUBSKÝ rozdál zatím sklenice BUŠKOVI, BUŠKOVÉ a ostatním. PETR si připíjí s VERUNKOU a VÁCLAVEM.

VŠICHNI: Ať žijou! –

PETR (*připil VÁCLAVOVI a VERUNCE; srdečně*): A já vám nyčko, dětičky, dám něco na památku.

Všichni upřou zraky na PETRA, který stojí ve středu v popředu jeviště.

PETR (*rozepne si vestu a vyndá ze záňadří malý kožený pytlíček, který nosí na šňůrce kol krku, a vyndá z něho čtyři zlaté pení-*

ze – s vřelostí): Koukejte, dětičky, tyhlety zlatý peníze, to je vzácná památka. (*Položí si na každou ruku dva peníze.*)

Všichni dychtivě a s napnutostí na ně pohlížejí.

PETR: Ty už nosím na krku letos sedumapadesát let. Ach, kde jsou ty časy, kdy jsem je dostal! Bylo to v roku třináctým za francouzský vojny. Za Napoliona, který se stal ze sprostýho vojáka císařem francouzským! Tenkrát kdejaký chasník mušel na vojnu. Můj tatík, dej mu pámbu nebe, abych ušel vojně, dal mě do panskýho dvora za kočího, a že jsem uměl s koňma výborně pěkně zacházet, udělal mě nebožtík honický pan direktor Hruška svým kočím. A tu na jedenkrát přišlo na zdejší kancelář psaní od pana krajskýho z Písku, že pojedje náš císař pán, to byl tenkrát císař František, s ruským císařem Alexandrem z Vídně na Prahu. A ti nejlepší panští kočové měli je vézt od panství k panství. Pan krajský psal panu derektorovi, jestli má nákýho spolehlivýho kočího, který by dovezl čtyrma ty dva slavné monarchy z Protivína do Čimelic. Pan derektor poslal pro mě mušketýra a povídá mi: „Petře, jestlipak si to troufáš?“ – Abych vám, sousedi, pravdu řek, já se toho zalek. Ale hned mi zase napadlo (*hrdě*), že to bude velká čest, když budu moct jednou říct, že jsem vez dva tak slavné potentáty, a já prál: „Ponížně prosím, milostpane derektor, já si to poctivě troufám.“ – „Nu tak dobrá, Petře, za tejden pojedješ čtyrma do Protivína.“ (*Pyšně.*) Od tý chvíle celá ves na mě jináč koukala. Čtrnáctýho října v roku třináctým jsem jel na noc do Protivína. – Císař František a císař Alexandr tam v zámku přenocovali. Městečko vám bylo plný vrchností, knížat, hrabat, jenerálů a jiných vojanských pánů a cizích legátů. A všude plno našich modrých švališarů a ruských kozáků s píkami. Ráno jsem zajel s kočárem před zámek. Oba ti slavní monarchové

sedli si do kočáru; ke mně na kozlík přisedl nákej ruskej jenerál – byl prej to nákej kníže – za kočár sedli dva myslivci, samý zlato. – Já udělal nad koňma tři kříže, sebe jsem taky požehnal křížem, prásk jsem bičem a vraníci letěli jak vítr. (*Furiantsky.*) Lidičky, to byla podívaná! – Z daleka široka sběhlo se lidí na tisíce! – Před námi houf našich švališarů, za námi řada kočárů s pány ode dvora, legáty a jenerály a naposled houf vousatejch kozáků s píkami! A tak to šlo tropem až do Písku. – Tam vítal oba monarchy pan krajský kraje Prácheňského – tenkrát se ještě říkalo Píseckýmu kraji Prácheňský. – A zas to šlo tryskem přes Čížovou, přes Mirotice – a moji vraníci letěli, že mi srdce v těle radostí jen hrálo. A když jsem zastavil v Čimelicích před zámekem, vystoupili oba monarchové z vozu. (*Radostně.*) A tu mi náš císař pán poklepal na rameno a řekl po česky: „Umíš dobře jezdit.“ – A dal mi tuhle ty dva dukáty. (*Ukazuje dukáty.*)

Všichni na dukáty pohlízejí s napětím.

PETR: A ruskej císař Alexandr, vysokej, statečnej pán, řekl mi něco po rusky – potom mi naši švališaři povídali, že taky řekl, že umím dobře kočírovat – a dal mi tuhle ty dva ruský zlatý peníze. Milí sousedi – celou cestu jsem si vám myslil, až se s mima budu loučit, že jim řeknu: „Aby pámbu všemohoucí Vaši císařskou Milosti při stálým zdraví a dlouhým panování zachovati ráčil.“ – Ale když mi ty peníze dali, tak se mi radostí oči slzami zalily a já nemoh ani slova ze sebe dostat. – (*Hrdě.*) A tohle jsou ty zlatý peníze, co jsem od těch dvou slavných monarchů dostal. (*Ukazuje peníze. Ke všem v hospodě.*) Co vám tu povídám, sousedi, to si dobře pamatujte a povídejte to svým dětem a vnukům; je to na věčný časy pro celou naši vesnici velká čest! –

VŠICHNI (*polohlasem přisvědčují*): To jistě! – To je čest pro celou naši vesnici...

PETR (*oddychne si a pokračuje*): Podnes nemoh jsem se od těchto peněz odloučit – ale do hrobu je s sebou nevezmu. (*K VÁCLAVOVI a VERUNCE vřele.*) Z vás, dětičky, mám dnes takovou radost – a proto dám tobě (*k VÁCLAVOVI*), můj vnuku, na památku ten jeden dukát, kterej jsem dostal od našeho císaře pána a ten jeden ruskej peníz! A tobě, Verunko, dám ty druhý dva! (*Podává jim peníze.*) Ty vám přinesou štěstí a boží požehnání!

VÁCLAV (*dojat, políbí PETROVI ruku a přijme peníze*): Zaplat' vám to pámbu, dědečku.

VERUNKA (*vezme peníze, dojata políbí PETROVI ruku*): A dej vám pámbu ještě dlouhýho věku.

PETR (*srdečně*): No, dobře, dobře. Ale to mi, dětičky, ještě musíte slíbit, že ty peníze odevzdáte svému nejstaršímu dítěti, aby zůstaly na věčný časy v naší familii na památku, aby ještě vaši vnuci a pravnuci věděli, že jejich praděd vezl z Protivína do Čimelic ty dva slavné císaře a monarchy!

VÁCLAV: To vám, dědečku, slibujem.

VERUNKA: Slibujem.

VÁCLAV: Ať žije náš dědeček!

VŠICHNI (*srdečně*): Ať žije! Ať žije! – (*Intráda.*)

PETR (*děkuje všem radostně, jsa dojat*): I dejž to pámbu, lidičky, dejž to pámbu a taky vám za to, že mně máte tak rádi! – (*Jaře.*) Ale když už jsem dnes tak rozveselen, jako za svejch mladejch časů, tak vám, lidičky, ještě zazpívám jednu starodávnou písničku, kterou jsem před muzikou zpíval, když jsem si svou nebožku Marjánku namlouval. (*Teskně.*) Leží tam už patnáct let za tou bílou zdí radotickýho hřbitova! (*Vesele.*) Ať se jí po této její zamilované písničce tráva na hrobě zazelená, aby věděla, že její starej pořád na ni vzpomíná. (*K HUDEBNÍKŮM.*) Jářku, páni muzikanti, příznávejte mi! (*Zpívá za průvodu hudby.*)

Znám já jeden krásný zámek,
nedaleko Jičina,
a v tom zámku jest ovčáček
má překrásnýho syna.
A v tom zámku jedna panna
ta ovčáčka milovala,
psala jemu v tajnosti
plné srdce radosti.

(*Dupne a vesele zavejská.*) Juchúchúchú!

Všichni na jevišti opakují poslední dvě řádky. Potom ozve se za scénou zpěv.

BLÁHA a HABRŠPERK (*vrací se do hospody; zpívají za scénou roz-pustile*):

Šly panenky silnicí, silnicí-cí,
potkali je myslivci, myslivci-cí.
Kam, panenky, kam jdete,
která si mne vezmete.
(*Nyní vejdou do šenkovny.*)

VŠICHNI (*v šenkovně*): Co to? Co to?

HABRŠPERK a **BLÁHA** (*vejdou; drží se kol krků a zpívají rozpustile a furiantsky dále*):

Ta maličká, ta je má, ta je má, má!

Ta má oči jako já, jako já, já!

FIALA a **JINÍ** (*volají*): Palič! Palič!

BUŠEK (*spatřiv BLÁHU a HABRŠPERKA; udeří vztekle oběma pěstmi o stůl*): Koukejte, ten palič už je tu zase. (*K CHASE do pozadí.*)

Jářku, chasníci, já platím vědro piva, když ho vyhodíte!

CHASA (*chce se vrhnouti na BLÁHU*): Ven! Palič ven!

DUBSKÁ důvěrně PETROVI něco šeptá a ukazuje na BLÁHU.

PETR (*postaví se před BLÁHU proti CHASE a zvolá rázně*): Ho, ho, chasníci, jen pomalu, ještě jsem tu já!

CHASA se velice zarazí.

BUŠEK (*je tím velice překvapen*): Co...

PETR (*zvysoka*): Jářku, mládenci, kterejpak z vás muže na to složit smrtelnou přísahu, že Bláha ten paličskej list psal? Co?

CHASA (*je úplně tichá a rozpačitá; tiše*): Inu – my –

PETR: No tak vidíte, mlčíte všichni. (*K BUŠKOVI rázně.*) A můžeš snad ty, Bušku, složit na to smrtelnou přísahu, že Bláha ten paličskej list psal? Co?

BUŠEK (*rozpačitě a zaražen*): Nu, víte, pantáto. – (*Zase směleji.*) Ale jak ono se to ukáže, že to nikdo jinej nepsal, než on!

PETR (*s důrazem*): Nu, tak dobře, tak tedy počkej, až se to ukáže – a dej mu pokoj!

BUŠEK (*zase začíná*): Ale já povídám –

PETR (*rázně*): A já povídám, vyhodit hosta z hospody, to nejde jen tak! – V hospodě je odjakživa každěj pánem, kdo může platit. A to Bláha jistě může!

BLÁHA (*vyndá starou odřenou koženou tobolku a udeří jí o stůl; furiantsky*): A to taky že můžu!

PETR (*radostně*): No vidíš! (*Vážně.*) A poněvadž mu ještě nikdo nedokázal, že tu paličskou ceduli psal, tak muší každěj, kdo se ho chce dotknout, napřed udeřit mě. (*Postaví se proti CHASE.*)

CHASA zaražena ustoupí.

PETR (*furiantsky*): Mě, člověka pětasedumdesátiletého, kterého vyznamenali dva nejslavnější monarchové!

Ticho. – Všichni jsou zaraženi.

PETR (*furiantsky, ale skoro posměšně*): Tak jářku, kdo mě chce uhodit? Kdo?

Delší přestávka.

PETR: No, vidíte – vaše svědomí se vám ozvalo a vy si netroufáte dotknout se mě! (*Smířlivě a mírně.*) Tak nechte nyčko Bláhu na pokoji, obveselujte se ve vší počestnosti, a kdo ten paličskej list psal, to vyšetří obecní výbor a soud.

DUBSKÁ (*k PETROVI srdečně*): Pantáto, tohle byla moudrá řeč!

HLASY (*mezi SOUSEDY a CHASOU*): Ano – moudrá řeč. – To je boží pravda!

BUŠEK (*jeví nevrlost – k sobě*): E, co se ten dědek do toho plete – – –

BLÁHA (*dojat, srdečně k PETROVI*): Aby vám to, pantáto, pámbu nastotísíkrát vynahradil.

PETR (*odmítá díky pokynem ruky*): Naděl pámbu... naděl pámbu!

BLÁHA (*obrátl se pak k BUŠKOVI – furiantsky*): Abyste ale, pantáto Bušku a vy chasníci, věděli, že já mám dobrý svědomí a že se tak hned někoho neleknu. (*Vyndá z tobolky pětku a hodí ji furiantsky MUZIKANTŮM na pult kruchty.*) Páni muzikanti, tu je pětka, zahrajte mi sólo!

BUŠEK (*furiantsky*): Cože? Sólo? Na to bych se – podíval. (*Vyndá z vesty desítku a udeří jí na pult před MUZIKANTY.*) Tuhle je desítka! Zahrajte sólo mně!

BLÁHA (*furiantsky*): A na tohle bych se zase já podíval! Já platil dřív!

BUŠEK (*furiantsky*): Ale já dal o pětku víc a jsem první radní! Mně se musí hrát sólo napřed!

BLÁHA: A já povídám, odjakživa se hrálo dřív tomu, kdo dřív platil, ať to byl sedlák, nebo podruh!

BUŠEK: A já povídám, že se bude hrát mně!

BLÁHA: A já povídám, že se bude hrát mně!

BUŠEK (*postaví se před MUZIKANTY*): A tak já chci nyčko slyšet, komu budete hrát sólo napřed: jemu, nebo mně?

BLÁHA (*učiní totéž*): Jemu, nebo mně?

PRVNÍ MUZIKANT (*nahne se přes kruchtu dolů*): S dovolením, pantáto, nemějte nám to za zlý, ale muzika odjakživa hraje sólo tomu, kdo dřív zaplatil.

BUŠEK (*urazen – furiantsky*): Cože – já jsem první radní a vy mi nechcete hrát sólo napřed. – I to by byl v naší obci krásnej pořádek!

PRVNÍ MUZIKANT: Nehněvejte se, pantáto – –

BUŠEK (*náhle obrátí, posměšně*): Tak vy mně nechcete zahrát sólo? Nu tak je taky dobře – – tak si zahrajte tuhle Bláhovi sólo... (*K BLÁHOVI zlostně.*) Ale abyste věděl, Bláho, až se bude zejtra odpoledne jednat v obecním výboru o to ponocenství a o tom paličským listu (*následující slova zpívá*), tam budu mít zase (*s důrazem*) sólo já!

BLÁHA (*furiantsky*): A vidíte, pantáto, to není pravda. V hromadě budu mít taky já sólo!

BUŠEK (*s opovržením*): Cože? Vy? Vy?

VŠICHNI: On? Bláha? Hoho!

BLÁHA (*rázně k celé hospodě*): Ano, já, protože už vím, kdo ten paličskej list psal.

DUBSKÝ (*překvapen*): Cože? Vy že to víte?

VŠICHNI: Vy že víte. – On že to ví! –

BLÁHA: Ano, já to vím – a mám na to v ruce důkaz!

FIALA (*ulekne se – k sobě*): On že – –

VŠICHNI (*překvapeni*): Důkaz? Důkaz že má?

BUŠEK: Důkaz? Oho! To je zas náký nový taškářství!

VERUNKA (*jej chlácholí*): Ale pantáto – – –

BLÁHA: Ano, důkaz, a takový důkaz, že zejtra večer povedou někoho z naší obce v železech do Písku ke krajskému soudu! – Abyste to věděli!

Všichni jsou zaraženi.

BUŠEK: A to jsou samý taškářský řeči!

BUŠKOVÁ a VERUNKA jej chlácholí. FIALA jeví úzkost.

BLÁHA: Tak! Tak! A nyčko, páni muzikanti, spust'te... Já mám sólo... aby takovej pyšnej gruntovník věděl, když má chudej člověk dobrý svědomí, že taky tý pětky nelituje... *(Vezme si sklenici piva. Jásá.)* A já si ted' vyberu tu nejhezčí tanečnici z celý vesnice! Já si vyberu tu, která je mi z celý vesnice nejmilejší! To bude děvče, krev a mlíko! Jak by ji malíř vymaloval! To bude děvče jako ta nejkrásnější růže, co kvete v panskej zahradě. – – – *(Rozhlédne se vůkol po tanečnicích, z nichž některé tlačí se do popředí, – prozpěvuje si, náhle však přiskočí k HABRŠPERKOVÍ a popadne jej – zároveň mluví srdečně.)* Pepíku, můj starej, věrnej kamaráde, tohle sólo si zatancuju s tebou! *(Popadne HABRŠPERKA, zavýská a tančí s ním.)*

Hudba spustí.

HABRŠPERK: Ale Valentýnku...!

OBA *(zpívají zároveň s hudbou):* Hujdadra! Hujdadra!

Opona padá.

JEDNÁNÍ TŘETÍ

Světnice u představeného Dubského. V pozadí vchod z venku, nalevo vchod do druhé světnice, napravo okno. Nalevo v koutě velká zelená kachlová kamna s plotnou na vaření – kol kamen lavice. Nad kamny zavěšeny jsou na šňůrách od stropu dvě tyčky, na nichž se suší prádlo. V pravém koutě stůl s trnoži, v koutě za ním do rohu lavice. Zpředu u stolu stolice. Na zdích obrazy svatých, malované na skle – v koutě nad stolem na hrubé, černě natřené konzole na zdi zavěšena zasklená skříňka se soškou Panny Marie, vystrojenou v hedvábné, krajkami obroubené šaty. Soška má na šňůrce na krku tolary a dvacetníky. Za obrazy svatých jsou zastrčeny svěcené kočičky. U dveří v pozadí visí kropenka se svěcenou vodou. Vlevo v popředí malý stolek. Světnice je čistě vybělena a na zdích vůkol asi půl druhého metru od podlahy je zelený „štráf“; nad ním primitivně, skrze patronu malované „kytky“. Napravo v popředí před oknem je obraz – hrubý kamenotisk dosti nemotorně vodovými barvami omalovaný, představující vojáka v uniformě. Hlavička je vystřižena z fotografie a přilepena k tělu. Za obrazem zastrčeny jsou dvě zvadlé větvičky chvoje. Pod obrazem visí klec, v níž poskakuje drozd.

Výstup 1

U malého stolku nalevo sedí DUBSKÁ a PETR a přebírají hrách; VÁCLAV, později MARKÝTKA.

VÁCLAV *(stojí před klecí a hraje si s drozdem):* Ano, ano, můj zlatej ptáčku – dnes jsi u nás poslední den; zítra donesu tě Verunce!

MARKÝTKA (*pozadím*): Pochválen Pán Ježíš Kristus!

VŠICHNI: Na věky amen!

MARKÝTKA (*k DUBSKÉ poněkud nesměle*): Teta, já k vám přicházím kvůli té paličské ceduli, co má vo ní nyčkom hromada jednat.

DUBSKÁ jeví zvědavost.

MARKÝTKA: Víte, teta, já si myslím, že jsem včera u muziky poznala po hlase tu ženskou vosobu, co tu paličskou ceduli na kapličku přilípla.

PETR, DUBSKÁ, VÁCLAV (*jdou rychle k ní*): Že jste ji poznala? Ale jděte. A která to byla?

MARKÝTKA: Inu, já myslím, že to bula ta Krystýna těch krejčojc.

PETR (*překvapen, chápe*): Na mou duši, to by mohlo bejt pravda!

DUBSKÁ (*jako by chápala*): Panenko Maria Sepekovská!

VÁCLAV (*udeří se do čela*): Inu, když jsem si tohle nemyslil! (*K sobě.*)
Naposled proto chtěl včera Bláha...

DUBSKÁ (*rázně*): No, počkejte, Markýtko, za chvílku se tu sejde výbor; já jim promluvím do duše.

MARKÝTKA (*srdečně*): Já jen proto, teta, aby skrze mě nepřišel nevinnej člověk do nechčestí. To bůh chraň!

PETR: No, panno Markýtko, to je vidět, že jste pořádná osoba.

MARKÝTKA (*zadívá se zatím na obraz vojáka*): Prosím vás, teta, kdopá je tuoleten voják?

DUBSKÁ (*dojata vzpomínkou – sdílně*): To je můj nebožtík syn Josef, co padl v roku šedesátým šestým v bitvě u Náchoda.

MARKÝTKA (*soucitně*): Chudák, dej mu pámbu nebeský království – to bul nákej hezkej člověk!

PETR (*srdečně*): A jak byl hodný – oh!

DUBSKÁ (*ukazuje na jiný obrázek*): Koukejte, Markýtko, tuhle je ten Náchod – co byla ta bitva. (*Ukáže na větvičku choje*.) A tahle větvička choje, ta je ze stromečku, kterej roste na těch šachtách, co jsou v nich ty padlí vojáci pochovaní! Tu jsem si tam sama utrhla na památku!

MARKÝTKA (*dojata – srdečně*): Tak vy jste tam taky bula, teta?

DUBSKÁ (*teskně*): Byla jsem tam, byla. – – Když přišla od ouřadu zpráva, že náš Josef v tej bitvě pad, tak jsem myslela, že přijdu lítostí o rozum. Dvě leta jsem toužila, abych přeci věděla, kde mý dítě odpočívá – loni z jara jsem se s Václavem a tuhle s dědečkem sebrala, jeli jsme s formanem do Prahy. Z Prahy jsme šli do Starý Boleslavě...

PETR: Víte, panno Markýtko, to je tam, co zabili svatýho Václava.

MARKÝTKA: Já vím.

DUBSKÁ: Odtamtud jsme jeli na Nový Bydžov, Jaroměř a Skalici až do Náchoda. To je vám, jak tuhle vidíte (*ukazuje na obrázek*)

město a na vrchu starej zámek a tuhle na kraji lesa jsou ty šachty. Nasázeli tam lesních stromků a květin, je to jako zahrádka a veprostřed je kříž. A tam leží taky náš Josef. Ubohý dítě! (*Pláče.*) Bylo to pro nás smutný podívání. Klekli jsme si u těch šachet a pomodlili jsme se za jeho duši. Potom jsme dali v městečku na mši, aby mu pámbu dal lehký odpočinutí.

PETR utírá si šátkem slzy. MARKÝTKA utírá si zástěrou slzy.

DUBSKÁ: Od tý doby, co jsem viděla jeho hrob, je mi volněji. Letos z jara tam byl tatík. (*Stírá si slzy.*)

MARKÝTKA (*s pláčem*): Teta, neplačte. – Bůh tomu tak chtěl, měl ho rači.

DUBSKÁ (*utírá si oči zástěrkou*): To nám pan farář taky říkává. Pánu bohu poručeno. (*S povzdechem.*) Ale ty vojny by snad přeci nemušely bejt...

V síni se ozve hovor – hlasy DUBSKÉHO, BUŠKA, ŠUMBALA a KOŽENÉHO.

Výstup 2

ŠUMBAL, BUŠEK, KOŽENÝ a učitel KUDRLIČKA – za nimi DUBSKÝ. PŘEDEŠLÍ.

DUBSKÝ: Tak jen dál, susedi, jen dál.

BUŠEK, ŠUMBAL: Pochválen Pán Ježíš Kristus!

DUBSKÁ: Až na věky amen!

UČITEL pozdravuje DUBSKOU a PETRA podáním ruky a kloní se uctivě.

DUBSKÝ: No – tak schází nám ještě strejc Šmejkal. – Václave, dojdi pro něj!

VÁCLAV: Už jdu, pantáto! (*K PETROVI.*) A taky povím Bláhovi, že začalo sezení výboru, on mě dnes ráno o to prosil. (*Odejde.*)

KOŽENÝ (*vyndá z kapsy odřenou knihu „Obecní řád pro království české“*): No, kdyby i nakrásně Šmejkal nepřišel, tak můžeme jednat bez něj, protože tuhle obecní zákon ustanovuje, paragraf čtyřycátý třetí (*čte, ale chatrně a pracně; slabikuje*): „Výbor může platná usnesení činiti, když je víc než polovice údů pospolu“...

ŠUMBAL: Prosím vás, sousede, nechte toho čtení, soukáte to ze sebe jako cuckovitou koudel.

KOŽENÝ: Poslouchej, Šumbale, tohle je zákon a zákon není žádná cuckovitá koudel – rozumíš? (*Dobírá si ho na oplátku; posměšně.*) No, kampak jsi včera zalez, žes ani k muzice nepřišel?

ŠUMBAL (*zarazí se, váhavě*): Mně bylo nák nanic, pálila mě žáha.

KOŽENÝ (*jizlivě*): To nejspíš po těch bramborách, kterejma prej tě žena včera celej den krmila.

ŠUMBAL (*popuzen*): Poslouchejte, Koženej, vy jste odjakživa šťoural.

KOŽENÝ se směje, máje vědomí, že ho tál do živého. DUBSKÁ zatím vyprovodila MARKÝTKU středem, vrátila se a zasedla na své dřívější místo.

Výstup 3

PŘEDEŠLÍ. ŠMEJKAL vejde středem; má levou tvář ohromně oteklou a zavázanou červeným šátkem – uzlem na temeni; jde až do popředí. Všichni se dají do hlasitého smíchu.

ŠMEJKAL (*nevrle*): No tak, co se smějete, blázni? Rojily se mi včeličky, dvě mi vlezly pod kuklu a daly mi žihadlo.

DUBSKÝ: Ale ty vypadáš!

Všichni se smějí.

ŠMEJKAL (*dopálen*): Vypadáš! – Kdyby byly píchly tebe, měl bys taky hubu jako měchejř. (*Sedne si nevrle.*)

Všichni zatím zasedli ke stolu, který si přinesli více do popředí. UČITEL rozložil si na stole spisy. Všichni si nacpali a zapálili dýmky; čepice mají na hlavách.

DUBSKÝ: No tak, sousedi, začneme. Tak jsou tu dvě žádosti za to ponocenství v naší obci: Fialova a Bláhova. Tak řekněte nyčko, komu to chcete dát.

ŠMEJKAL (*nevrle*): Mně je to jedno, ať je ponocným Petr nebo Pavel, jen když mi dá pozor na mé včeličky, aby mi je zloději ne vyloupali!

BUŠEK (*dosti drsně*): Vy taky myslíte, že jsou jen vaše včeličky na světě!

ŠMEJKAL (*nevrle*): Vždyť já to od ponocnýho nežádám zadarmo – já mu dám za to každéj rok k Vánocům housku a flašku jalovcový kořalky.

BUŠEK: Já, jakožto první radní v obci, myslím, že to ponocenství přeci nedáme Bláhovi, kterej hrozil, že celou ves vypálí – nýbrž že ho dáme Fialovi.

DUBSKÁ (*vrazí mezi ně – rázně*): Tak, vy sousedi, pořád ještě myslíte, že to psal Bláha?

BUŠEK (*posměšně*): A vy tomu věříte, co Bláha včera v hospodě mluvil? To je vidět, že jste hloupá ženská. To bylo nové taškářství, který si vymyslíl, aby se z toho dostal!

DUBSKÁ (*chce Bláhu hájit*): Jářku, sousedi, já vám povídám...

KOŽENÝ: Poslouchejte, sousedko, jakpak vy nám můžete mluvit do obecních záležitostí, co? (*Ukazuje knížku.*) Tuhle v obecním zákoně stojí paragraf třicátej druhej, že policejní orgány – a to je, rozumíme, taky příkladně ponocnej – ustanovuje výbor. (*Ostře.*) Ale nikde tu nestojí, že má taky představená do toho co mluvit.

DUBSKÁ (*rázně a popuzena*): A vidíte, to je zrovna hloupá věc, poněvadž je kolikrát jedna ženská chytřejší než celej výbor! – A já vám to ještě jednou povídám, že tu ceduli Bláha nepsal. – Pane učitel, co tomu říkáte vy?

UČITEL (*vstane, uctivě a vážně*): Slavný obecní výbore. Tuhle je žádost Valentýna Bláhy za udělení ponocenství ve zdejší obci (*ukáže list*); a je vlastnoručně psána starodávným písmem čili švabachem, neboližto, jak my učitelé říkáme, kurentem, jakým píšou lidé ze starších škol. – (*Vezme paličský list.*) Ale, slavný obecní výbore, tento paličský list je psán pěkným novým písmem, které my učitelé nyní dítkám vštěpujeme – čili tak zvanou latinkou.

BUŠEK (*posměšně*): No, bodejt' – Bláha by si to sám napsal, že vypálí celou ves, ne? Ten je drbanej! To si můžete pomyslit, že si to dal od někoho napsat.

KOŽENÝ: Ten nebyl prodarmo na vojně!

BUŠEK: Tak vidíte, Dubská, že se ho marně zastáváte. (*K výborům.*) A víte co, nechme všech plesků třesků a hlasujme. (*K ŠUMBALOVI.*) Ty, Šumbale, přece taky dáš hlas Fialovi, co?

ŠUMBAL (*rozpačitě*): No víš, já taky myslím, že to Bláha nepsal, ale abych měl s ženou pokoj, dám hlas tomu lumpovi Fialovi.

BUŠEK (*prudce*): Fiala je pořádný člověk, rozumíš? – Tak, kdo hlasuje pro Fialu? – Já jo!

ŠMEJKAL: No, když tuhle první radní myslí, že je Bláha palič, tak já hlasuju pro Fialu.

KOŽENÝ: A já taky.

ŠUMBAL (*nevrle*): No, pro mě, tak já taky.

DUBSKÝ: Já hlasovat nebudu.

BUŠEK: A proč? Ty přeci musíš hlasovat!

KOŽENÝ (*horlivě*): Oho – to nemuší! (*Ukazuje knihu.*) Tuhle obecní zákon dovoluje, že kdo nechce hlasovat, tak že nemuší!

UČITEL (*počítá hlasy*): Je tedy většinou čtyř hlasův zvolen za pohnocného František Fiala, křejčí zde...

VŠICHNI (*krom Dubského*): Ano.

ŠUMBAL (*nevrle*): Nu, tedy pro mě – ano.

DUBSKÁ zlostně mluví s PETREM, který přebíral dosud hrách do hrníčku, ale dobře poslouchal a hrou jevil svoji náladu.

BUŠEK (*jde k oknu, otevře a volá ven*): Vojto, dojdi pro Fialu, aby sem přišel.

VOJTA (*venku drsně a posměšně*): Von tu beztoho už půl hodiny vokolo chalupy vočumuje!

DUBSKÝ: No, a což, sousedi, máme dát ten paličskej list žandarmerii?

BUŠEK: A tot' se ví, že jo! Což můžeš vzít na sebe to zodpovídání, kdyby se ve vsi něco stalo?

Výstup 4

FIALA. PŘEDEŠLÍ.

FIALA (*úlisně a plazivě*): Pámbu rač dát šťastný dobrý odpoledne.

DUBSKÝ: Dejž to pámbu. Tak, Fialo, obecní výbor vám dal to ponocenství.

FIALA (*úlisně*): Zaplať pámbu, pane starosto, a všechněm pánům sousedům zaplať to pámbu nastotísíckrát, že jste si vzpomněli na chudýho člověka a otce od sedmi dětí.

UČITEL zatím píše.

DUBSKÝ: Tak služte obci věrně a budete mít za to ročně sto třicet zlatejch a každej souseď vám dá něco k Vánocům. A tuhle vám odevzdávám obecní troubu ponůcku a tuhle obecní kožich na zimu. (*Vyndá obě věci z almary a dá je FIALOVI.*)

FIALA: Tot' abych si ten kožich přeci zprubíroval. (*Pověsí si buvolí roh kolem krku a hodí si kožich přes rameno.*)

Výstup 5

PŘEDEŠLÍ. MARTIN.

MARTIN (*kluk asi 16letý, vrazí bez čepice všecek určícen do světnice, přiskočí k BUŠKOVI a křičí rychle*): Pantáto! Pantáto! V našich bramborách leží zajíc jako jehně.

BUŠEK (*vyskočí divoce, zapomene na všechno vůkol sebe – vášeň pytlácká vzplane v něm – mluví vytřeštěně*): Kde? Kde?

MARTIN (*rychle*): Pojd'te, já vám ho ukážu!

BUŠEK (*rychle k sobě*): To vyprubíruru tu novou brokovnici. (*Popadne čepici a chce odkvapit.*)

DUBSKÝ (*domlouvá mu*): Ale Jakube, vzpamatuj se, co myslíš? Slyšíš?

BUŠEK (*ve chvatu*): I dej mi svatej pokoj! (*Odběhne s MARTINEM středem.*)

Výborové pozastavují se nad tím. – Hra.

DUBSKÁ: Inu, to víte, jak slyší Bušek o zajíci!

ŠMEJKAL (*k FIALOVI*): Poslouchejte, Fialo, když mi budete dobře hlídat moje včeličky, aby mi je zlodějové nevylopali, tak dostanete k Vánocům housku a flašku jalovcový kořalky.

FIALA (*úlisně*): I to budu, pantáto, to budu!

Výstup 6

PŘEDEŠLÍ. VÁCLAV vede BLÁHU; oba vejdou středem. BLÁHA má v ruce písničku, kterou včera dostal VÁCLAV od KRYSTÝNY.

VÁCLAV (*radostně*): Páni sousedi, to vám nesu veselou novinu!

VŠICHNI (*jeví překvapení*): Co se stalo? Co?

BLÁHA (*zdvořile, ale chytrácky*): Inu, páni sousedi, jak jsem včera v hospodě prál, já vyzpytoval, kdo psal tu paličskou ceduli, a mám na to důkaz.

DUBSKÁ (*radostně*): Tak vidíte!

DUBSKÝ, ŠUMBAL a PETR (*s interesem*): Tak mluvte! Mluvte!

KOŽENÝ: No a kdopak to psal? Vy jste to psal.

VÁCLAV (*radostně*): Ó, ne!

BLÁHA (*klidně, ale chytrácky*): Tuhle pan učitel je učenej člověk a takovou věc nejlepší rozsoudí. (*K DUBSKÉMU.*) Máte tu, pantáto – tentononc – tu paličskou cedulku?

UČITEL (*ukáže paličský list*): Tu je!

BLÁHA (*dává jim písničku*): Tak si nynčko, páni sousedi, přečtete tohlenonc!

KOŽENÝ: No tak to ukažte. (*Vezme písničku a čte pracně*):

„Na hranicích města německého
stojí tam na skále skvostný hrad,
tam, kde srdce reka v těle věje,
v něm přebýval Fridolín hrabě.“

FIALA se ulekne. Všichni v úžasu na sebe pohlížejí.

KOŽENÝ (*rozzloben*): Člověče, vy si z nás tropíte blázný. Tohle je ta písnička, co ji zpívají báby po jarmarkách.

BLÁHA: No, pane učitel, jestlipak tohle není to samý písma jako tenhle paličskej list – co?

FIALA (*se velice ulekne; k sobě*): Ježíš Marjá!

UČITEL (*porovnává písma, pak vážně a s úklonou*): Slavný výbore, to je totéž písma, tatáž latinka, jakou psán je tento paličskej list – čili jinými slovy, tyto dvě věci psala jedna ruka, a tudíž jedna osoba.

Všichni prohlížejí si s velkým interesem oba rukopisy.

DUBSKÝ: Na mou duši, jedno písma, litera za literou!

ŠMEJKAL: I toť se ví, že je tohle i tohle jedno písma!

OSTATNÍ: To je ovšem jedno písma!

DUBSKÝ: No a kdopak tedy psal tu písničku!

BLÁHA (*zdlouhavě*): To je tuhle vzadu napsáno. (*Ukáže na zadní stranu písničky.*)

UČITEL (*čte*): „Tuhle písničku jsem si opsala já Krystýna Fialová z Honic z numeru desátýho, šestnáct let stará.“

VŠICHNI (*vzkřiknou*): Fialojc Krystýna?

FIALA (*v ústraní lomí rukama – k sobě*): Ta žába mě přivede do neštěstí.

DUBSKÁ opře si boky – vrazí mezi výbory.

DUBSKÁ (*spustí rázně*): A tak nyčko vidíte, souseďi, kdo měl prve pravdu – vy, nebo já?

Výborové zaražení mlčí, kouří a někteří škrábou se za ušima.

DUBSKÁ (*ostře*): Já! Vid'te! Já! Co? – (*Rázně.*) Teď ale budu mít sólo já! (*Přiskočí k FIALOVI, popadne ho oběma rukama za límec a zatřese jím rázně.*) Mluv, darebáku, psala to tvoje holka, nebo ne!?

FIALA (*vzpamatoval se a zapírá drze*): Pajmámo, na věčné zatracení se zaklínám, nepsala! Ať oslepnu! Ať zchromnu...! (*Zdvihne pravici jako k přísaze.*)

DUBSKÁ (*rázně*): No, uhlídáme hned...! (*Přiskočí k oknu a volá ven.*)
Vojto, doběhni pro krejčojc Krystýnu!

FIALA (*rychle*): Pajmámo, já pro ni dojdou sám! (*Chce odběhnout.*)

DUBSKÁ (*zadrží FIALU – rázně*): Ó, ne! (*Popadne ho oběma rukama za límec.*) Ty půjdeš zatím tamhle do sednice. Kožich dolů. (*Strhne mu kožich a vezme mu roh – obé hodí na lavici a strká jej do světnice nalevo.*)

FIALA (*zároveň*): Pajmámo, proboha vás prosím, já jsem nevinnej, Krystýnka je nevinná –

DUBSKÁ (*rázně*): To uhlídáme! (*Strčí jej rázně po hlavě do světnice, zavře na klíč a vezme klíč k sobě.*) Tak! – Já vám ukážu, že má ženská někdy víc rozumu než celej obecní výbor.

KOŽENÝ (*s obecním zákonem v ruce, vypne se*): Ale poslouchajte, Dubská, vy se nám pletete do naší (*ukazuje na knihu*) samosprávy. Tuhle obecní řád ustanovuje, že o záležitostech obecních rozhoduje...

DUBSKÁ (*rázně*): Vy jste, Kožený, i se svým obecním řádem blázen.

KOŽENÝ (*vyskočí uražen*): Poslouchajte, Dubská...

DUBSKÁ (*rázně*): Na světě rozhoduje odjakživa ten, kdo je chytřejší! A to jsem já! – Víte? Já vám prála hned včera, že je Bláha nevinnej – ale jako bych (*s velkým důrazem*) do pařezu mluvila!

KOŽENÝ (*dopálen uhodí o stůl*): Poslouchajte, Dubská, my nejsme žádný pařezy, rozumíte – my jsme obecní radní!

DUBSKÁ (*pohrdavě a ostře*): Radní nebo pařez – to je mi jedno!

VÁCLAV a PETR radují se z ráznosti Dubské.

DUBSKÁ (*ostře k výborům*): A to vám povídám, až přijde Krystýna, ať mi do toho nemluvíte – slyšíte? To budete koukat, jak s ní zatočím! (*Mluví s DUBSKÝM a UČITELEM tiše, ale velice živě dále.*)

ŠUMBAL (*v popředí*): Jářku, Václave, co dělat, než přijde Krystýna? (*Důvěrně.*) Hod'me si zatím tuhle párkrát mariáš! (*Vyndá z kapsy karty a zafrčí jimi.*)

VÁCLAV (*který má radost z obratu Bláhovi příznivého – vesele*): I pro mě, strejčku, když chcete, tak si hodíme. (*Sednou ke stolku, kde prve DUBSKÁ a PETR hrách přebírali, a hrají.*)

PETR dívá se na hru.

DUBSKÁ (*která zatím živě vykládala sousedům v pozadí, ohlédne se a spatří, že hraje ŠUMBAL karty – k výborům*): No, pěkně děkuju – je tohle čistej obecní výbor – jde si dohromady karty zahrát! (*Hrozí zezadu ŠUMBALLOVI – pak tlumeným hlasem k ostatním výborům.*) No, počkej, tobě já naženu strachu! Dejte pozor, sousedi, co to bude za legraci. (*Jde k oknu, podívá se ven a mluví velmi živě. Všichni s napětím dávají pozor.*) I koukejme, to jsou k nám hosti – teta Šumbalojc nás jde navštívit.

ŠUMBAL (*jak to zaslechne, ulekne se a vyskočí*): Ježíš Marjá Josef, Marjánka! Aby mě tak zastihla u karet, ta by dělala rámus! (*Shrabuje oběma rukama karty, z nichž některé na zem spadly, a strká je do kapes, pak si sedne na lavici ke kamnům.*)

DUBSKÁ a všichni výborové se hlučně smějí.

ŠUMBAL (*nevrle a v úžasu se po nich rozhlíží*): No, co se tak smějete?

ŠMEJKAL: Smějem se, jakej máš před svou ženou respekt. No, jen se nebuj – to si udělala starostová jen tak legraci. (*Směje se.*)

ŠUMBAL (*bručí nevrle*): Cože? Legraci? – To jsou hloupý špásy – já se lek, až se mi duch v těle zatajil. (*Oddychne si.*)

Všichni se smějí. ŠMEJKAL se směje zvlášt' nápadně.

ŠUMBAL (*dopálen*): No – jestlipak se přestaneš šklebit, co? Kdyby ses viděl, jak s tou oteklou hubou vypadáš! (*Smích.*)

Výstup 7

PŘEDEŠLÍ. KRYSTÝNA.

KRYSTÝNA: Pajmámo, vy prej jste pro mě poslala?

DUBSKÁ: Inu bodejt', Krystýnko – máme pro tebe tuze pěknou písničku!

KRYSTÝNA (*zvědavě*): Písničku?

DUBSKÁ ukáže jí písničku. Všichni jeví napětí.

KRYSTÝNA (*koukne na písničku a směje se hloupě*): Hyhyhy... vždyť je tohlenonc písnička moje! Tu jsem si já sama opsala. (*Utrže si nos rukávem.*)

VÝBOROVÉ (*tiše k sobě*): Vidíte?

DUBSKÁ (*vezme paličský list a spustí na Krystýnu zhurta*): Tak potom jsi ale psala taky tuhletu paličskou ceduli!

KRYSTÝNA (*se velice ulekne*): Pajmámo já – já –

DUBSKÝ, DUBSKÁ (*ostře ku KRYSTÝNĚ*): Mluv, psala jsi to, nebo ne?!

KRYSTÝNA (*zakryje si obličej zástěrkou a pláče hřmotně*): Hu, hu, hu, hu –

DUBSKÝ: Přiznej se, psala jsi to, nebo ne? –

DUBSKÁ: Mluv – nebo –

Vtom padne v pozadí v dálce střelná rána.

KRYSTÝNA (*padne na kolena, pláče a mluví*): Psala, pajmámo, psala!

DUBSKÁ (*vítězně k výborům*): Vidíte!

DUBSKÝ: A proč jsi to psala, mluv!

KRYSTÝNA (*za hřmotného pláče*): Ale nepovíte to tatínkovi?

DUBSKÝ: Jen mluv! Mluv!

KRYSTÝNA (*s pláčem*): Tatínek mi to poručil a říkal mi to do péra.

DUBSKÁ (*pohrdavě k výborům*): Co jsem řekla, vy mudrcové. (*Přiskočí ke dveřím světnice nalevo, otevře klíčem, vejde tam, přivede za límec FIALU a ukáže mu paličský list.*)

FIALA poslouchal za dveřmi a slyšel, že jej KRYSTÝNA prozradila, potácí se a je vidět, že má strach.

DUBSKÁ (*rázně*): Teď řekneš tátovi do očí, jestli ti tohle říkal do péra, nebo ne! (*Ukáže na paličský list.*)

KRYSTÝNA (*neodpoví, pláče hřmotně*): Hu, hu, hu!

FIALA (*ve strachu, vida, že jest usvědčen, padne na kolena*): Proboha vás prosím, páni sousedi, odpusťte mi to, já už to víckrát neudělám.

DUBSKÝ (*rázně*): Tak vy, špatný člověče, se k tomu přiznáváte?

FIALA: Pro všechny svatý, páni sousedi, považte, žena, sedum dětí, bída, nouze – (*Ke KRYSTÝNĚ polohlasem a hrozí jí pěstí.*) No, počkej, tobě já nařežu!

KRYSTÝNA (*pláče hřmotně*): Hu, hu, hu!

DUBSKÁ (*vítězně k celému výboru*): No, jářku, kdo je tu teďka poctivej člověk – Fiala, nebo Bláha?

VŠICHNI: No, toť se ví, že Bláha! Ovšem, že Bláha! – No, kdožpak jinej než Bláha.

FIALA: Pajmámo, pantáto, smilujte se nad námi. (*Ke KRYSTÝNĚ.*) Pros, nebo tě utluču!

KRYSTÝNA (*klekne, pláče a prosí*): Pajmámo, prosím vás...

DUBSKÁ (*rázně*): Smilování s takovým špatným člověkem? – To jo! Ten paličskej list přijde k soudu, rozumíte? A vy si oba posedíte každej aspoň tři leta. –

FIALA: Pro milosrdenství boží! (*Lomí rukama.*)

KRYSTÝNA (*pláče hřmotně a spíná ruce.*)

DUBSKÁ: A teď se klid'te – marš!

FIALA (*leze po kolenou*): Pajmámo, snad byste nás nechtěla připravit do neštěstí. – Pros, Krystýno!

KRYSTÝNA (*pláče protivně do zástěrky*): Hu, hu, hu!

DUBSKÁ: Já vás? Vy jste se tam připravili sami! (*Vzpomene si náhle.*) Sem s tím paličským listem! (*Vezme paličský list a zastrčí si ho za šněrovačku.*) Ten dám já sama četníkům! – A už ať jste oba venku! –

FIALA (*prosebně*): Pajmámo!

DUBSKÁ: Že nepůjdete? (*Rázně.*) Tisíc hromů, na to se podíváme! (*Popadne KRYSTÝNU za límec a vystrčí ji středem ven.*)

KRYSTÝNA (*cestou pláče*): Pajmámo! Pajmámo!

DUBSKÁ se vrátí, vezme za límec FIALU a vystrčí ho také.

FIALA (*cestou prosí*): Smilování, pajmámo, žena – sedum dětí...

DUBSKÁ (*ho vystrčí*): Tak! (*Vrátí se do středu světnice a podepře si boky.*) No, jářku, páni radní, tak co tomu nynčko říkáte? Koukáte, co? No, tak vidíte, pořád žvaníte o samosprávě a jedna ženská má rozum z vás ze všech! Je to pravda, nebo ne?

VŠICHNI (*škrábou se rozpacitě za ušima*): No ovšem – na mou duši – vy jste měla pravdu!

DUBSKÁ: No tak vidíte! A když jsem vám prve řekla, že jste paře-zové, tak vám to nešlo pod nos!

ŠMEJKAL (*ukáže na KOŽENÉHO*): To tuhle on to nechtěl věřit.

DUBSKÁ: No a copak (*ukáže na BLÁHU, který stojí v pozadí*) chcete nynčko dělat s tímhle člověkem, kterému jste tak ublížili, že byste ho měli vlastně všichni odprosit?

BLÁHA (*jde do popředí – pokorně*): I pajmámo – to já nežádám! – Jen když páni sousedi uznají, že jsem poctivej člověk.

DUBSKÝ (*srdečně*): No, víte, Bláho, to taky jste.

VŠICHNI: Jen co je pravda, to jste!

ŠUMBAL: A abyste věděl, že chceme tu křivdu napravit, tak myslím, abysme mu to ponocenství dali. Co myslíte, sousedi?

DUBSKÝ a VŠICHNI (*bez Šmejkala*): No, toť se ví, že mu to dáme!

DUBSKÝ: No, co vy, Šmejkale, myslíte?

ŠMEJKAL: I mně je to jedno, ať je ponocným Petr, nebo Pavel, jen když mi dá dobrý pozor na mý včeličky, aby mi je zlodějové v noci nevylopali! – (*K BLÁHOVI.*) Abyste si ale nemyslil, že to žádám od vás zadarmo; to ne! Já vám dám k vánočním svátkům housku a flašku jalovcový kořalky.

BLÁHA (*děkuje*): Zaplat' vám to pámbu, páni sousedi, aby vám dal pámbu všecko dobrý.

DUBSKÝ: Tuhle máte troubu a kožich na zimu. (*Dá obě BLÁHOVI.*)

BLÁHA (*zavěsí si troubu kolem krku a vezme kožich*): Mně se zdá, že mi bude ten kožich trochu dlouhej. (*Obleče si kožich – VÁCLAV mu pomáhá.*)

DUBSKÝ: A dnes v noci už můžete ponocovat.

BLÁHA (*pokorně*): Poslušně děkuji, páni sousedi. No, já jsem starší vojín, kterej sloužil císaři pánu dvanáct let bez poskvrny a drží něco na sebe, a uhlídáte, že budete se mnou dočista spokojený, protože jdu na čest! (*Ustoupí do pozadí.*)

Výstup 8

PŘEDEŠLÍ. BUŠEK vrazí do světnice, je vidět, že má radost. BLÁHU, který stojí u dveří, nepozoruje. Jde do popředí.

ŠMEJKAL: Dostals ho?

BUŠEK (*radostně*): Bodejť ne! Vyskočil mi asi na osumdesát kroků, já po něm říz – svalil se jak knedlík. – To je ti zajíc jak jehně. (*Náhle mrzutě a škrábe se za uchem.*) Ale když jsem ho zdvihal, šel pěšinou z Písku Habršperk a viděl mě – a to mě mrzí. Čert ho tam přines! (*Ohlédne se a spatří BLÁHU – zlostně.*) Prach set – Co je to?

DUBSKÝ: No víš, Jakube, vyslejšchali jsme Fialu – a dokázalo se, že on ten paličskej list říkal Krystýně do péra. – Tak jsme zvolili za ponocnýho tuhle Bláhu.

BUŠEK (*zlostně*): A to není pravda, a to neplatí, protože jsem nebyl při tom já – první radní!

KOŽENÝ: I holečku, to nic nedělá. – Podle paragrafu čtyřycátého třetího obecního zákona (*čte pracně z knihy*) „výbor může platná usnesení činiti –“.

BUŠEK (*podrážděn*): A do toho mi do všeho nic není! Já povídám, že to neplatí, protože jsem tu nebyl já! – Tohle je ouskok!

DUBSKÝ (*podrážděn, ale snaží se mluvit klidně*): Poslouchej, Jakube, to není žádnéj ouskok. To já si jakožto starosta nemůžu dát říct!

BUŠEK (*udeří o stůl*): Já ale povídám, že to byl ouskok a že je to taškářství!

DUBSKÝ (*zlostně*): Jakube, nezapomínej se!

BUŠEK: A rozumíš, tys odjakživa držel s tím filutářem Bláhou.

BLÁHA (*trhne sebou*): Pantáto –

DUBSKÝ (*prudce*): Tys držel s tím paličem Fialou, kterej chtěl celou ves vypálit!

BUŠEK (*prudce*): To není pravda! Vy jste Fialu očernili, když jsem tu nebyl, a mě jste podskočili! Rozumíš! (*Divoce.*) A to je špatnost!

DUBSKÝ (*rozpálen vztekem*): Tady se nestala žádná špatnost. A kdybys nebyl šel pytláčit, tak by ses byl sám přesvědčil, že je Bláha v právu!

BUŠEK (*vztekle*): Cože? Já že šel pytláčit?

DUBSKÝ: Šel jsi pytláčit!

BUŠEK: A ty mi tu naposled chceš říct, že jsem já nějakěj pytlák?

DUBSKÝ: A to taky jsi!

BUŠEK (*zlostně*): Já že jsem pytlák? (*Hrozí rukou DUBSKÉMU.*)

PETR (*mírní je*): Ale, ale...

ŠMEJKAL, KOŽENÝ *zadrží BUŠKA.*

VÁCLAV (*mírní DUBSKÉHO*): Pantáto!

DUBSKÁ (*činí totéž*): Filipe!

DUBSKÝ (*odstrčí je všechny*): Cože? Ty mě chceš uhodit? (*K DUBSKÉ.*) Koukej, ženo, on mě chce uhodit, a náš syn by si měl vzít jeho dceru za ženu a přivést nám takový rabiátský plemeno na naše grunty? (*Udeří stolicí o zem.*) A to by mušel do mě dřív hrom uhodit!

VÁCLAV (*mírní ho*): Ale pantáto!

BUŠEK: A taky do mě by mušel uhodit, než bych dal svou dceru do takový ouskočný famelie. (*Vztekle.*) To neudělám!

DUBSKÝ: A já taky ne! A kdybych měl jít žebrem od chalupy k chalupě!

VÁCLAV (*vrazí mezi ně, rázně*): Cože? Vy jste si včera před svědky dali slovo a dnes byste –

DUBSKÝ (*vztekle*): Já povídám, že si ji nevezmeš!

BUŠEK (*vztekle*): A já takovému člověku dceru svou nedám.

PETR (*snaží se je mírnit*): Ale, ale, lidičky, co to děláte, co myslíte?

VÁCLAV (*rozpálen k DUBSKÉMU a BUŠKOVI*): Tak vy nepovolíte? Tak je dobře! A teď vám taky já povím, co já udělám! – Já mám taky svou hlavu, a aspoň tak tvrdou jako vy. A já si to jednou vzal do hlavy, že musím Verunku dostat – a když vy povídáte, že ne, tak abyste věděli, co já udělám. (*Udeří o stůl.*) Císař pán potřebuje mladej a zdravej lid, já měl odjakživa koně rád: já půjdu do Písku a dám se naverbovat k Vindiškréc-dragounům!

DUBSKÁ (*ulekne se a vzkřikne*): Václave, co to myslíš?! Aby tě tam zabili jako nebožtíka Josefa?

PETR (*v úzkostech a srdečně*): Pro pánaboha, Václave, měj rozum!

VÁCLAV (*divoce*): Ať si mě tam zabijou – to je mi dočista jedno! Já toho litovat nebudu – ale vy toho budete do nejdelší smrti litovat!

DUBSKÁ (*v úzkosti*): Václave!

VÁCLAV (*skoro DUBSKOU odstrčí*): Marně do mě mluvíte, pajmámo. Ať si mě zabijou! Když pad na vojně Josef (*udeří pěstí o stůl*), ať tam padnu taky já!

PETR (*rozčilen a s lítostí*): Václave!

VÁCLAV (*odstrčí jej*): Nechte mě, dědečku! – (*Jde ke kleci.*) Tuhle toho drozda, kterýho jsem naučil hvízdát tu zamilovanou písničku nebožtíka Josefa, dejte, dědečku, Verunce – já jí ho slíbil. Až jí tu písničku zazpívá, ať si na mě vzpomene, aby věděla, že jsem ji měl k smrti rád a že jsem nyčko na vojně jako nebožtík Josef! (*Jde ke kleci a chce ji sundat ze stěny – vtom začne drozd pěkně hvízdát: „V kvetoucím věku svojí mladosti atd.“ –*)

Všeobecné ticho.

VÁCLAV (*zarazí se, pak divoce*): Slyšíte ho? Slyšíte ho, jak mi už odzpěvuje tu Josefovou zamilovanou písničku: „V kvetoucím věku svojí mladosti...“ Slyšíte ji? – A jestli jste vy tak zatvrzelí, že ji neslyšíte, tak ji dobře slyší nebožtík náš Josef tam v tej svej šachtě u Náchoda a myslí si o vás, že nejste lidi, protože máte srdce z kamení! (*Udeří o stůl.*)

DUBSKÁ (*s hrůzou*): Václave!

DUBSKÝ (*pánovitě*): Václave!

PETR (*dojat*): Václave, můj vnuku!

VÁCLAV (*sejme klec ze stěny a dá ji na malý stolek vlevo*): A až ho jednou uslyšíte zpívat, tak si pomyslete (*k BUŠKOVÍ a DUBSKÉMU*), že jste mě taky zabili v kvetoucím věku mojí mladosti! A teď s pánembohem, pantáto! S pánembohem, pajmámo – já jdu do Písku a dám se naverbovat k Vindiškréc-dragounům! (*Odstrčí od sebe DUBSKOU i PETRA a odchází do světnice nalevo.*)

DUBSKÝ (*vzkřikne pánovitě a zatvrzele*): Václave, ty tu zůstaneš!

DUBSKÁ (*zoufale*): Rodičko boží, Václave!

PETR (*s bolestí*): Václave, dítě!

VÁCLAV (*divoce a vzdorovitě*): A né – a né – a né! (*Odejde.*)

DUBSKÁ i PETR chtějí za ním. VÁCLAV se zevnitř zavře.

Výstup 9

PŘEDEŠLÍ. Středem vejde chvatně ČETNÍK v celé zbroji. Všichni se uleknou.

ČETNÍK (*rázně a s vojenskou přísností*): Pane starosto! Když jsem šel ke vsi, viděl jsem z daleka člověka, který zastřelil v bramborách za vsí zajíce. Já ho z dálky nepoznal. Ale z pěšinky od Písku viděl ho Habršperk; toho jsem poznal podle balíku kůží, které nesl. Ten ho viděl z blízka. Jménem zákona vyzývám vás, abyste Habršperka vyslechl, kdo byl ten pytlák. – Já toho pytláka potom zatknou a (*vyndá z tašky pouta*) odvedu v železích k okresnímu soudu. – Já půjdu zatím pátrat do vsi! (*Salutuje po vojensku a odejde.*)

BUŠEK (*strachem se potácí a klesne na stolicí*): Habršperk je můj nepřítel... ten mě jistě udá! (*Trhne sebou.*) Železa... (*Zdrčen.*) Aby na Verunku ukazovali, že jí vedli tatíka ze vsi v železích. Ubohý dítě. Železa! Ježíši Kriste, co jsem to udělal!

DUBSKÝ (*jásá a hrozí BUŠKOVI*): No počkej, ty furiantě, tenkrát tě arest nemine.

Opona padá.

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ

Úprava scény jako v dějství prvním. Mezi tímto dějstvím a předešlým uplynula jen malá chvílka.

Výstup 1

V pozadí od živnosti DUBSKÝCH přicházejí KOŽENÝ, ŠUMBAL, ŠMEJKAL a BUŠEK. Velice živě rokují, zastaví se v pozadí. V popředí před kapličkou stojí BLÁHA s ponocenskou troubou a kožichem, rozmlouvá s HABRŠPERKEM, který má pod paží velký svitek vydělaných koží. Později MARKÝTKA.

BLÁHA: No tak teď jsem ti to všechno vyložil, jakéj to byl v tej hromadě rumrejch. Koukej, tamhle ještě stojí všichni vejboři a rokují. – No a Václav, ten se zavřel do vejstupku a nikoho nechce k sobě pustit.

HABRŠPERK (*zamyšlen*): A ty myslíš, že se dá jistě na vojnu?

BLÁHA: To mně věř, že to udělá. – Zletilej je. – No a tys Buška dobře poznal, když toho zajíce zastřelil?

HABRŠPERK: Ale jakpak ne – docela dobře. (*Zamyšleně, ale srdečně.*) Ale víš – Václava je mi líto, je to tuze hodnej člověk a tebe se vždycky upřímně zastával – tu písničku se nám vypůjčil –

BLÁHA: To je boží pravda! (*Po malém váhání.*) No a ty chceš Buška jistě četníkům udat?

HABRŠPERK (*zamyšleně*): No víš – (*váhavě, ale chytrácky*) mně tak něco napadlo. (*Významně.*) No počkej – uhlídáš, co udělám! –

BLÁHA pokrčí rameny, jako by chtěl říci: Tomu nerozumím! Jde k Habršperkově chalupě a odkládá na lavici troubu a kožich. Zároveň přišla zezadu MARKÝTKA a mluví s BLÁHOU.

BUŠEK (*opustiv skupinu výborů, jde rychle k HABRŠPERKOVÍ; je vidět, že se stěží přemáhá; drsně*): Poslouchejte, Habršperku, vy prej mě chcete dostat do arestu.

HABRŠPERK (*tváří se hloupým*): Já? – (*Loudavě a zdánlivě hloupě.*) Inu, když se mě pan četník optá, jestli jsem vás, pantáto, viděl zabít toho zajíce – tak muším na svědomí říct, že jo!

BUŠEK (*podrážděn – prudce*): A tohle se mi opovážíte říct do očí? Mně, prvnímu radnímu?

HABRŠPERK (*tváří se hloupě a mluví zdlouhavě*): Inu, pantáto, jestli jste dnes prvním radním, to je mi dočista jedno – až budete skrz to pytláctví odsouzen, tak je po všem radňování.

BUŠEK (*popuzen*): Poslouchejte, Habršperku!

HABRŠPERK: Ale jaképak poslouchání, pantáto? To víte, já byl ve světě a znám zákony. A to vím, že kdo je jednou trestanej, ten je taky shozenej z toho radňování a je po parádě!

BUŠEK (*přemáhá se*): Tak vy mě tedy udáte? (*Po malé přestávce mírněji.*) Což jsem vám někdy něco zlého udělal?

HABRŠPERK (*váhavě*): No, mně ne, ale mého kamaráda Bláhu jste chtěl dostat do kriminálu, a teď tam pomašírujete sám aspoň na čtyry neděle.

BUŠEK (*vybuchne*): Habršperku, jestli vás popadnu...

HABRŠPERK (*klidně*): Ale, pantáto, vždyť vy mi nic neuděláte.

BUŠEK (*tím klidem dopálen*): Poslouchejte –

HABRŠPERK (*chladně*): No tak, co?

BUŠEK (*přemáhá se – přechod – pak mírně*): Poslouchejte, Habršperku, když mě tomu četníkovi neudáte, tak vám dám (*šeptá mu do ucha*) padesát zlatejch.

HABRŠPERK (*jako by se rozmyšlel*): Aj, aj, aj – – – padesát zlatejch – – no to jsou pěkný peníze! Ale já už se bez tý vaší padesátky tou svou ševcovinou taky ňák do smrti protluču.

BUŠEK: Tak vy nechcete? (*Rozčileně.*) Člověče, pomyslete si, co by to bylo pro mě za ostudu!

HABRŠPERK: Inu, to je pravda, to by byla pro vás, pantáto, náramná ostuda... Ale to vám mělo, pantáto, napadnout dřív.

BUŠEK (*přemáhá se*): Tak víte co, já vám dám (*šeptá mu do ucha*) sto zlatejch!

HABRŠPERK: Hm, sto zlatejch. – To jsou taky pěkný peníze. – Za ty by člověk koupil krávu! Ale víte co, pantáto, já to udělám lacinějc. – Víte, já mám Vencu Dubskejch rád, už proto, že se

vždycky zastával mého starýho kamaráda Bláhy – no a já bych se rád ňák Václavovi za to odsloužil. Víte co, pantáto, smiřte vy se s Dubským a já četníkovi řeknu, že jsem toho pytláka nepoznal – a je konec všemu!

BUŠEK (*prudce*): Já se smířit s Dubským? Tak bych měl chuť dát vám jednu – (*Napřáhne ruku.*)

HABRŠPERK (*klidně*): I což je ono o chuť. (*Směje se.*)

BUŠEK (*pohrdavě*): To víte, já si dám tak hned od někoho poroučet!

HABRŠPERK: Inu tak holt půjdete do kriminálu! (*Odvrací se a odchází do pozadí k BLÁHOVI.*)

BUŠEK (*zlostně sebou škube; k sobě*): Já bych toho chlapa hned vztekem na kusy roztrhal. (*V rozčilení a zlosti k sobě.*) Kam mě to ta flinta přivedla! To bude hanba! Čtyry neděle mi jistě dají... mně hospodáři z Buškojc gruntu a prvnímu radnímu! Já bych se radš hned zabil! – Ale toho Dubskýho odprosit? (*Trdošíjně.*) To ne, a ne! – Kdybych věděl, kterej advokát mě z toho vyseká – ať by na to prasklo třeba deset strychů polí! – Ale až já přijdu domů, já popadnu tu brokovnici a já ji na třísky rozmlátím. Nejlepší bych udělal, kdybych ji rozmlátil Markovi o zadek – flinty by nebylo škoda a Žida taky ne.

Výstup 2

Ze živnosti DUBSKÝCH žene se úprkem VÁCLAV v černých svátečních šatech. Za ním DUBSKÁ a PETR. Oba domlouvají mu usilovně. DUBSKÝ. Předešlí.

DUBSKÁ: Václave, co myslíš?

PETR (*srdečně*): Chlapče, vzpamatuj se! Co děláš?

DUBSKÝ (*rozmrzen a zamračen jde za nimi, vzpurně a zatvrzele*):
Nechte ho, kluka! Než bych si vzal na grunt to pytlácký ple-
meno, ať jde radši na vojnu!

VÁCLAV (*odstrkuje od sebe DĚDA i MATKU – vzdorovitě a furiant-
sky*): Nechte mě – když tatínek nepovolí – já nepovolím!

Výstup 3

*PŘEDEŠLÍ. VERUNKA přiběhne zděšená z levé strany a vrhne se
VÁCLAVOVI kolem krku.*

VERUNKA: Václave, ty prej se chceš dát na vojnu!

VÁCLAV: Ano, Verunko, dám se na vojnu, když jsou naši staří tak
zatvrzelí!

VERUNKA (*vřele*): Václave, vzpamatuj se! Nedělej to! – to by byla
moje smrt! – To bych si radši vzala život!

BUŠEK (*přiskočí, popadne vztekle VERUNKU za ruku a odtrhne ji
od VÁCLAVA – drsně*): Cože? Ty si život nevezmeš, ale tohodle
furianta taky ne!

VERUNKA (*lomíc rukama, prosí*): Pantáto!

BUŠEK (*zlostně*): Ani slova, nebo...

KOŽENÝ, ŠMEJKAL (*domlouvají BUŠKOVI*): Ale Bušku!

DUBSKÁ, ŠUMBAL (*domlouvají DUBSKÉMU*): Poslouchej, Filipe!
Měj předci rozum, starej!

BUŠEK (*odstrčí KOŽENÉHO a ŠMEJKALA – tvrdošijně*): A ne, a ne,
a ne! (*Drží VERUNKU.*)

DUBSKÝ (*odstrčí zároveň ŠUMBALA a ŽENU – tvrdošijně*): A ne, a ne,
a ne!

VÁCLAV: Tak, Verunko, s pánembohem! Měj se dobře a vzpomeň
si někdy na mě!

VERUNKA (*vřele a pláče*): Ó Václave, na tebe budu pamatovat až
do hrobu tmavýho!

BUŠEK (*vzpourně*): Mlčíš!

VÁCLAV: A jestli mě na vojně zabijou jako mýho bratra Josefa, tak
se, Verunko, někdy za mě pomodli.

VERUNKA (*zoufale*): Václave! (*Chce k němu.*)

BUŠEK ji zadrží.

VÁCLAV (*k MATCE chvějícím se hlasem*): Tak s pánembohem, Verunko –
s pánembohem všichni!

PETR (*lomí rukama*): Pro milosrdenství boží, co děláte, vy zatvrzelí
furianti!

DUBSKÁ (*domlouvá DUBSKÉMU*): Muži...!

DUBSKÝ (*zatvrzele*): Když je mu ona milejší než my – ať si jde! –

VÁCLAV: Tak s pánembohem všichni – s pánem luhem! (*Odchází.*)

PETR a **DUBSKÁ** (*snaží se jej zadržet, ale marně*): Václave...
Václave...!

Odejdou VÁCLAV, DUBSKÁ, PETR.

ŠUMBAL (*volá za nimi*): Hej, Dubská, jářku, slyšíte, vy máte ten paličskej list – nechte ho tu – dejte ho sem, ať ho můžeme dát četníkovi! Jářku! Hej! Slyšíte!

DUBSKÁ, VÁCLAV, PETR nevšimli si toho volání a odešli.

MARKÝTKA (*kteřá byla zatím přišla a živě mluvila s HABRŠPERKEM a BLÁHOU, vystoupí nyní do popředí a řekne k ŠUMBALOVI*): Počkejte, strejčku, já vodskočím za tetou a přinesu vám tu paličskou ceduli! (*Nečekajíc odpovědi, běží za DUBSKOU a zajde za scénu.*)

DUBSKÝ mluví rozčileně se ŠMEJKALEM. V pozadí objeví se ČETNÍK.

HABRŠPERK (*přiblíží se zezadu k BUŠKOVI*): Koukejte, pantáto, támhle jde četník – rozmyslete si to ještě...

BUŠEK (*je na rozpacích a rozčilen*): Vy...

Výstup 4

PŘEDEŠLÍ. Z pozadí přichází ČETNÍK a jde ke skupině výborů.

ČETNÍK (*velice způsobně*): No, páni sousedi, vy taky nevíte, kdo byl ten pytlák, který toho zajíce zastřelil?

VŠICHNI VÝBOROVÉ (*krčí rameny a tváří se hloupě*): Nevíme! Nevíme! Jak bysme to my mohli vědět? Kdepak my?

ČETNÍK (*k DUBSKÉMU*): Pane starosto, ve vsi jsem se nedopátral ničeho – ale tuhle je Habršperk, můžeme ho hned vyslechnout. (*K HABRŠPERKOVI.*) Jářku, pane mistr, kdopak to byl, co prve támhle za vsí toho zajíce zastřelil? Vy jste byl tak blízko! –

HABRŠPERK (*zdlouhavě, s líčenou pokorou, ale chytrácky a pořád se dívá po BUŠKOVI*): No, já šel z Písku – koupil jsem tam u koželuha tamhle ty hřbetovice na holeňky – no a když jsem šel pěšinou, slyšel jsem ňákou ránu... Ňáký člověk tam v bramborách vystřelil.

ČETNÍK: No – a kdo to byl?

HABRŠPERK (*dívá se po BUŠKOVI, který je velice rozčilen; jako by tu otázku neslyšel*): A ten zajíc se svalil.

ČETNÍK (*živě*): A vy jste poznal...

HABRŠPERK: I to já hned poznal, že toho zajíce trefil, protože se svalil.

ČETNÍK: Ale vy jste přece zároveň také poznal...

HABRŠPERK (*tváří se hloupě*): Že je zajíc nebožtík, toť se ví! – Neboť – pomyslíl jsem si – kdyby nebyl ten zajíc mrtvej – ten by teprve nák upaloval. (*Křeše si do hubky k zapálení dýmky.*)

BUŠEK je velice rozčilen a má strach.

ČETNÍK (*poněkud netrpělivě*): Ale prosím vás, řekněte mi konečně, kdo byl ten pytlák.

HABRŠPERK (*loudavě*): Inu...

BUŠEK (*rozhodl se zatím, k ČETNÍKOVÍ*): S dovolením, já řeknu jen tuhle starostovi několik slov!

ČETNÍK pokynem ruky přivolí, odstoupí do pozadí a mluví s výbory, kteří tento výstup s intereselem sledovali.

BUŠEK (*vezme DUBSKÉHO za ruku a jde do popředí – přemáhá se velice a mluví zdoluhavě*): Jářku, Filipe, poslouvej – my jsme dnes vyvedli oba velkou hloupost – ale já už to vidím, že jsem se dal od toho taškáře Fialy napálit. Koukej, Filipe, mějme rozum – my jsme si oba řekli ošklivé věci – ale víš – vždyť jsme od maličkosti kamarádi... Koukej – Václav se ti chce dát na vojnu – poslouvej, smiřme se kvůli těm dětem...

DUBSKÝ (*vítězně a s výsměchem*): Tak vidíš, jak jsi přilezl! (*Vzdorovitě.*) Ale abys věděl, teď se s tebou teprva nesmířím!

BUŠEK (*poněkud podrážděn*): Poslouvej, Filipe, tohle mi přece neuděláš!

DUBSKÝ (*tvrdošjnjě a furiantsky*): A vidíš, to ti zrovna udělám!

Zároveň mluvil ČETNÍK s výbory. HABRŠPERK mluví s BLÁHOU, který nyní chápe záměr Habršperkův; ukazují si významně na BUŠKA a DUBSKÉHO.

VERUNKA *(která tuto rozmluvu poslouchala, jde k DUBSKÉMU, srdečně):* A vy jste, pantáto, k svému jedinému synovi tak nelidskej, že ho necháte, aby se dal na vojnu? A což, jestli to s ním na tej vojně zrovna tak zle dopadne jako s nebožtíkem Josefem? *(S výčitkou, ale vřele.)* Jen si, pantáto, vzpomeňte, jak vám bylo letos z jara, když jste klečel tam u toho lesíka u Náchoda nad tou šachtou, co jsou ty vojáci pochovaný. Povídal jste, když jste přijel, že jste plakal jako dítě a že vám to mohlo lítostí srdce utrhnout. – Jen si na to, pantáto, dobře vzpomeňte! – A s Václavem to může jednou taky tak zle dopadnout!

DUBSKÝ se zachvěje; je patrnó, že ho ta vzpomínka dojala. Malá přestávka.

BUŠEK *(přemáhá se):* No, Filipe – tohle ti Verunka dobře řekla –

VERUNKA *(pozoruje jeho náladu – srdečně):* A není-li vám, pantáto, Václava líto – nemějte mi to za zlý, ale to jste špatnej otec!

DUBSKÝ *(ještě více dojat – hodí rukou):* Ale projím tě, Verunko, dej mi pokoj! –

VERUNKA *(vroucně):* Pantáto, na kolenou vás prosím – *(Vezme DUBSKÉHO za ruce a chce kleknout.)*

DUBSKÝ *(velice dojat; k sobě napůl nevrle):* Když začnou tyhle ženský do člověka hučet – *(Jde zvolna k VERUNCE, podívá se na ni; vezme ji za ruce; srdečně, ale zdlouhavě.)* No, víš, Verunko, tys

hodná holka a máš dobrý srdce, nu a když tedy za Václava tak prosíš – *(po malém váhání)* – no tak si běž za ním, že vzkazují, aby se vrátil! –

VERUNKA *(radostně jásá)*: I zaplat' vám to pámbu, pantáto! *(Políbí DUBSKÉMU ruce a běží za VÁCLAVEM a volá radostně, ba divoce.)* Václave! Václave! Vrat' se! *(Za scénou.)* Václave! Vrat' se! Naši staří se smířili! Václave! *(Odejde.)*

DUBSKÝ podá BUŠKOVI ruku, ten ji tiskne. BLÁHA a HABRŠPERK se radují z toho. – Živá hra. HABRŠPERK dokazuje, že je to smíření jeho dílo.

BUŠEK *(k HABRŠPERKOVÍ)*: No, viděl jste?

HABRŠPERK *(radostně)*: Viděl, pantáto!

ČETNÍK *(netrpělivě – ale zdvořile k DUBSKÉMU)*: Dovolte, pane starosto, abych dokončil výslech – Nu, jářku, Habršperku, kdopak to tedy toho zajíce zastřelil?

BUŠEK ohlédne se zvědavě po HABRŠPERKOVÍ.

HABRŠPERK *(pokyne BUŠKOVI rukou, aby neměl žádnou starost – zdlouhavě)*: Kdo? – *(Pokrčí rameny.)* Inu kdo! To je těžká věc! – Já už dělám tu svou ševcovinu pětadvacet let a koukám tak do toho šidla večer za večerem při špatným světle a mám už od toho tak zkažený oči, že na třicet kroků už ani persony nerozeznávám. Já ovšem viděl, že nákej mužskej vystřelil, ale kdo to byl – at' se na tomhle místě propadnu – *(ukáže prstem před sebe a uskočí)*, já ho nepoznal!

ČETNÍK *(překvapen)*: Ale vždyť jste nebyl tak daleko –

HABRŠPERK: Inu, jak povídám, poloviční slepota – na třicet kroků personu nepoznám – nevím a nevím, kdo to byl. Já si dost oči namáhal – ale ne – a ne ho poznat! A kdybyste mě zabili, já ho nepoznal!

ČETNÍK (*nevrle*): Tohle je mrzuté. Ale jak není svědka, je po soudu. – Pane starosto – páni sousedi – dobrou noc! (*Salutuje, pozdraví sousedy v pozadí a odejde.*)

VŠICHNI: S pánembohem! Provázej je pámbu!

BUŠEK (*jde k HABRŠPERKOVÍ*): No tak vám děkuju!

HABRŠPERK: I rádo se stalo. (*Vesele.*) A vidíte, pantáto, a nekoštovalo vás to ani krejcar! (*Mluví spolu tiše.*)

DUBSKÝ, BUŠEK a HABRŠPERK mluví se sousedy. MARKÝTKA vrátila se z pravé strany v popředí – nese paličský list.

BLÁHA (*šel jí vstříc*): Jářku, panno Markýtko, koukejte, vy jistě nechcete, aby přišel Fiala do kriminálu – má ženu a sedum dětí – ta famelie by byla do smrti nešťastná!

MARKÝTKA: A toť se ví, strejčku, že nechci, aby skrze mě přišli do nechčestí!

BLÁHA (*důvěrně k MARKÝTCE*): Tak víte co, ten list dočista spálíme.

MARKÝTKA: Ba jo, strejčku, to bude to nejlepší... A bude všemu konec! –

Odejdou spolu do pozadí a posadí se na práh kapličky.

Výstup 5

Předešli. FIALA, FIALOVÁ, KRYSTÝNA a ostatních šest DĚTÍ. Když přicházejí, je slyšet z kovárny bušení kladiv o kovadlinu.

FIALA (*vrhne se s DĚTMI před BUŠKEM na kolena*): Proboha vás prosím, pantáto, neudávejte mě četníkům, já už to víckrát neudělám.

TEREZKA, KRYSTÝNA a VŠECHNY DĚTI (*se sepjatýma rukama*):
My už to víckrát neuděláme! (*Pláčou.*)

BUŠEK (*rozzloben*): Jděte mi ke všem čertům, vy holoto!

FIALA se ŽENOU a DĚTMI vstanou, jdou a vrhnou se před DUBSKÝM na kolena.

FIALA: Pantáto, proboha vás prosím...

DUBSKÝ (*prudce*): Cože? Vám odpustit? To ne! Za to musíte sedět!

BUŠEK (*volá*): Hej, kdepak je ten paličskej list?

DUBSKÝ: Kde je?

OSTATNÍ SOUSEDI: Kde je ten paličskej list?

Všichni se ohlédnou ke kapličce. Zároveň BLÁHA s MARKÝTKOU zapálili na stupních kapličky paličský list, který jasným plamenem v té chvíli dohořívá, když se tam všichni ohlédnou.

DUBSKÝ, BUŠEK, ŠUMBAL (*spatřivše oheň, zvolají překvapeni*): Co to děláte?

MARKÝTKA (*jde k nim*): Inu, spálili jsme tu paličskou ceduli, aby nepřišel skrze mě nikdo do nechčestí!

DUBSKÝ, BUŠEK, ŠUMBAL (*rychle*): Vy že jste tu ceduli spálili?

MARKÝTKA: Spálili a je po soudu.

BUŠEK (*zlostně*): I to aby do vás...

DUBSKÝ (*ostře*): Ale to jste neměli...

VŠICHNI SOUSEDI: To jste neměli udělat! – Ne! Ne!

BUŠEK (*popadne FIALU za límec*): Ty taškáři, máš z pekla štěstí! Ale za to, že nepůjdeš v železích ke krajskému soudu do Písku, poděkuj se tuhle jim. (*Ukazuje na BLÁHU a MARKÝTKU.*)

FIALA (*vzpírá se*): Já... Já... Ó, ne!

DUBSKÝ (*zlostně*): Cože? Ty ještě odmlouváš? A teď já poručím, že musíš ty, tvoje žena a všechny tvoje děti tuhle jim oboum... (*ukáže na MARKÝTKU a BLÁHU*) ruce políbit, a to hned, nebo...

BLÁHA (*s líčenou pýchou*): No, tohle si dám líbit. (*Natáhne pravou ruku vpřed.*)

MARKÝTKA učiní totéž. **FIALA, TEREZKA a DĚTI** líbají jim ruce.

Výstup 6

PŘEDEŠLÍ, PETR, za ním DUBSKÁ – vedouc VÁCLAVA z jedné a VERUNKU z druhé strany.

VERUNKA (*pustí Václava a padne BUŠKOVI kolem krku – radostně*):
Pantáto! Pantáto!

VÁCLAV (*padne DUBSKÉMU kolem krku – radostně*): Pantáto! (*Pak obejme VERUNKU.*) Má zlatá, znejmilejší Verunko!

PETR (*radostně*): Tak, dětičky, tak! (*K DUBSKÉMU a BUŠKOVI.*)
Jářku, chlapi, zejtra půjdete k panu faráři do Radotic pro ohlášky.

DUBSKÝ: Půjdeme...! (*Důvěrně k BUŠKOVI.*) Ale tý flinty necháš?

BUŠEK (*udeří se v prsa*): Jako že je bůh nade mnou, nechám. (*Podají si ruce.*)

VÁCLAV objímá zatím v pozadí VERUNKU.

HABRŠPERK (*k BLÁHOVI, jenž vysvětloval, že smíření to sám způsobil.*): No, jářku, ponocnej, to jsem na ty furianty vyzrál – co?

BLÁHA: Abys na ně nevyzrál – takovej vzdělanej člověk!

Opona padá.

Ladislav Stroupežnický

Naši furianti

Obraz života v české vesnici o čtyřech dějstvích

Edice Drama

Ilustrace na obálce John Schwegel/Shutterstock.com

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 2. elektronické vydání

Verze 1.0 z 4. 2. 2022

ISBN 978-80-274-2121-3 (epub)

ISBN 978-80-274-2122-0 (pdf)

ISBN 978-80-274-2123-7 (prc)